

ÅRSREDOVISNING

STIFTELSEN NORDISKA MUSEET 2017

NORDISKA MUSEET

När språkforskaren och kulturhistorikern Artur Hazelius (1833–1901) gjorde sin första insamlingsresa i Dalarna 1872 ville han rädda en folkkultur som han trodde skulle gå förlorad. Året därpå öppnade han den första utställningen, Skandinavisk-Etnografiska samlingen, på Drottninggatan i Stockholm. Redan 1880 hade samlingen blivit så omfattande att han ombildade den till Stiftelsen Nordiska museet. I sitt överlåtelsebrev skänkte han samlingarna till svenska folket. En särskild nämnd skulle ansvara för verksamheten, som även kom att inkludera Skansen, grundat 1891.

De tillfälliga utställningslokalerna blev snart för små. Planerna på det stora museibygget på Djurgården växte fram med syftet att skapa ”en bra hemvist” för museets samlingar och därtill ”en stor nationell festhall”. Detta lade grunden för Nordiska museet och Skansen, som vid tiden för Artur Hazelius död hade vuxit till en nationell institution med internationell räckvidd. För honom stod människan i centrum och han satte ”Känn dig själv” som motto på museets emblem. Föremålen som samlades in skulle samtidigt beskrivas, registreras och resultaten publiceras. Vetenskapliga perspektiv gick hand i hand med folkbildning.

Från och med 1963 tog staten ett större ekonomiskt ansvar för stiftelsens verksamhet och har sedan dess utsett nämndens ledamöter. Samma år avskildes Skansen och blev en självständig stiftelse med egen styrelse. Institutionerna är fortfarande sammanflätade med varandra.

Stiftelsen Nordiska museet är i dag Sveriges största kulturhistoriska museum. Samlingarna speglar landets kulturhistoria från 1500-talet till nutid. Föremålssamlingen omfattar ca 1,5 miljoner objekt och tar ca 25 000 kvadratmeter magasinsyta i anspråk. Arkivet omfattar drygt 5 500 och biblioteket ca 4 000 hyllmeter material. Fotosamlingarna bedöms innehålla ca 6 miljoner fotografier. Museet har systematiskt samlat in uppgifter om svenskt folkliv i över hundra år, både om materiell och immateriell kultur – om hur människor har tänkt, känt och trott.

Utöver den stora museibyggnaden på Djurgården äger stiftelsen flera kulturhistoriska miljöer på skilda håll i landet: Julita gård, Tyresö slott, Svindersvik, Härkeberga kaplansgård samt Wicanderska villan på Djurgården. Stiftelsen svarar för driften och förvaltningen av dessa miljöer med totalt över 400 byggnader och vidsträckta historiska parker och landskap, oftast i samverkan med utomstående intressenter som kommuner, byalag, föreningar och privatpersoner.

Stiftelsen Nordiska museets verksamhet finansieras till 68 procent av statsbidrag. Det är stiftelsens nämnd (styrelse) som svarar för att stiftelseförordnandet följs. Ansvaret för frågor som rör användningen av tillgångar och placering av förmögenhet ligger hos nämnden i enlighet med stiftelselagen och stiftelsens egna stadgar.

Av stadgarna framgår att Stiftelsen Nordiska museet har till uppgift att bevara och levandegöra minnet av liv och arbete i Sverige, företrädesvis för tiden efter 1520. Stiftelsens ansvar omfattar hela det kulturhistoriska fältet med undantag av de delar som hänförs till någon annan institution. Den ska enligt stadgarna särskilt vårda, förteckna, vetenskapligt bearbeta och genom nyförvärv berika sina samlingar; hålla ett urval av samlingarna tillgängliga samt driva och stödja utställningsverksamhet och annan kulturförmedlande verksamhet; därtill initiera, driva och stödja forskning inom museets verksamhetsområde.

Öppet alla dagar!

Nordiska museet i dagens värld

Vi framhåller ofta de rika föremåls- och arkivsamlingar och de många historiska byggnader som gör Stiftelsen Nordiska museet till Sveriges största kulturhistoriska museum för perioden efter år 1500. Sedan ett par år framhåller vi med stolthet även vårt ansvar för underhåll och utveckling av autentiska historiska landskap och parker. Sammanlagt uppgår våra utomhusarealer till drygt 2 300 hektar. Detta ansvar ger oss speciella utmaningar som centralmuseum.

Våra grönområden används dagligen av många besökare men är också en allt viktigare resurs för framtiden. Vi glömmer lätt att i många delar av världen har allmänheten sällan tillgång till kulturmiljöer i större skala som underhålls utifrån tydliga kunskapsbaserade principer. Det är med andra ord en "grön kulturhistoria" som vi ansvarar för och som ger oss stora möjligheter att öka kunskapen om viktiga hållbarhetsfrågor, naturresurser och människans roller gällande bevarande och utveckling. Sedan 2016 för vi en noggrann statistik över antalet gäster i parkerna, inklusive Tyresö slottspark, och det är ett ovärderligt hjälpmedel när vi formulerar strategier för att förbättra kvaliteten i den "gröna" upplevelsen. Under 2017 hade vi ca 368 500 besökare på våra anläggningar, vilket är en ökning med drygt 12 procent. På Julita gård motsvarade besökssiffran nära nog antalet invånare i Katrineholms kommun.

Även vid museet på Djurgården ökade antalet besökare och uppgick till ca 290 000, omkring 14 procent fler än föregående år. Det är den högsta siffran på tjugo år förutom åren 2004–2007 med fri entré – en reform som vi inte omfattas av denna gång. En ny modesatsning och två nya utställningar, *Mitt 50-tal* och *Me, my selfie and I*, väckte stort intresse. En allsidig generationsöverbryggande verksamhet och utökade öppettider med fri entré vissa dagar lockade nya målgrupper. En nyhet var att vi höll öppet *alla* årets dagar, även vid midsommar, jul och nyår. Så skapade vi en ny tradition i det moderna Sverige, där helgdagar varierar mellan grupper och många söker nya sätt att umgås på de traditionella högtiderna. På julafton välkomnade vi 3 500 gäster och gjorde Isak Gustaf Clasons museibyggning till det vi vill att den ska vara: ett vardagens palats.

Ett särskilt tack till Kungl. Djurgårdsförvaltningen, Stockholms stad och de myndigheter, universitet, kommuner, län och andra som har hjälpt oss att nå vårt mål under 2017.

Stockholm, februari 2018

Sanne Houby-Nielsen, PhD

Styresman för Nordiska museet

INNEHÅLL

Årsredovisning	2
Förvaltningsberättelse	2
Stiftelsens ändamål och uppdrag	2
Allmänt om verksamheten 2017	2
Utveckling av verksamhet, resultat och ställning	4
Väsentliga händelser under räkenskapsåret	4
Förväntad framtida utveckling samt väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer	5
Forskning och utveckling	5
Hållbarhetsupplysningar	5
Tillstånds- eller anmälningspliktig verksamhet enligt miljöbalken	6
Resultaträkning	7
Balansräkning	8
Balansräkning	9
Kassaflödesanalys	10
Noter	11
Underskrifter	20
Revisionsberättelse	21
Verksamhetsberättelse 2017	23
Uppdrag	24
Redovisningens indelning	24
Museets samlingar, byggnader, historiska parker och landskap	25
Utveckling av samlingarna	26
Registrering och katalogisering	26
Förvaring och vård	28
Insamlingar, undersökningar och förvärv	30
Publik verksamhet	32
Besökare	33
Museet på Djurgården	34
Museets kulturmiljöer	39
Arkiv och bibliotek	43
Digitala medier	44
Förlaget	47
Kunskap, forskning och samverkan	48
Kunskapsuppbyggnad och universitetssamverkan	49
Utlån	51
Nationell samverkan, stöd och rådgivning	52
Internationellt utbyte och samarbete	52
Nordiska museets högtidsdag	53
Övergripande perspektiv	54
Tillgänglighet	55
Jämställdhet och mångfald	55
Museet som arbetsplats	56
Revisionsintyg	57
Tack vare våra vänner	58

ÅRSREDOVISNING

Stiftelsen Nordiska museet (org nr 802002-4686) får härmed avge redovisning för räkenskapsåret 2017. Stiftelsens säte är Stockholm.

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

STIFTELSENS ÄNDAMÅL OCH UPPDRAG

Stiftelsen Nordiska museet är ett nationellt museum för kulturhistoria. Som mål för stiftelsen gäller dels de verksamhetsmål som utgår från stiftelsens stadgar, dels de riktlinjer som redovisas i regeringsbeslutet för budgetåret 2017 avseende statens bidrag till Stiftelsen Nordiska museet (Ku 2016/02761/LS761 (delvis)). Av riktlinjerna framgår att en särskild resultatredovisning ska lämnas till regeringen. Denna redovisning sker i form av en separat och utförlig verksamhetsberättelse.

ALLMÄNT OM VERKSAMHETEN 2017

Stiftelsen Nordiska museet är allt sedan grundandet 1880 en central kulturinstitution i Sverige och bedriver en bred verksamhet ur ett nationellt och internationellt perspektiv. Museet har till uppgift att bevara och levandegöra minnet av liv och arbete i Sverige, företrädesvis för tiden efter 1520. Ansvarsområdet omfattar hela det kulturhistoriska fältet utom de delar som har hänförts till andra institutioner. Verksamheten utgår från stiftelsens egna stadgar och från de årliga riktlinjer som är knutna till regeringens bidrag. Den förhåller sig även till regeringens nationella kulturpolitiska mål.

Stiftelsen Nordiska museet förvaltar, tillgängliggör och skapar ny kunskap dels utifrån föremåls- och arkivsamlingar samt byggnader och historiska parker och landskap, dels genom en fortlöpande insamling, dokumentation och forskning. Detta sker såväl internt som genom olika samarbeten och i direktkontakt med besökare och användare. Kunskapsuppbyggnaden följer museets profilområden och rör exempelvis dräkt och mode, mat och matkultur samt agrarhistoria. Utveckling av metoder och infrastrukturer sker bl.a. inom digitalisering av kulturhistoriska samlingar och dokumentation av viktiga samtidshändelser på digitala insamlingsplattformar. Forskningen bedrivs företrädesvis med hjälp av externa medel samt genom ett finansiellt samarbete med Stockholms universitet kring en treårig gästprofessur, där stiftelsen står för halva kostnaden, delvis finansierat av den Hallwylska donationen.

Stiftelsen Nordiska museet har betydande och omfattande kulturhistoriska samlingar sett i både nationellt och internationellt perspektiv. Samlingsvården är en central aktivitet och syftar till ett långsiktigt bevarande och ett ökat tillgängliggörande. En särskild insats påbörjades under 2016 genom flytten av en stor dräktsamling från museibyggnaden till mer ändamålsenliga magasin och har fortsatt under 2017. Utöver vård av samlingar bedriver stiftelsen en omfattande byggnadsvård och underhåll och utveckling av

parker och landskap. En särskild insats har här varit att inleda den restaurering av stenterrasserna vid Tyresö slott som projekterades under 2016.

Stiftelsen tillgängliggör forskningsresultat, kunskap och samlingar för en nationell och internationell publik genom utställningar, visningar, programpunkter, digitala medier, publikationer, utlån, seminarier, föreläsningar m.m. Under 2017 öppnade utställningarna *Mitt 50-tal – Kvinna, mode, vardag* samt *Me, my selfie and I* och *Slottsfruarna och jag* och bland de mest uppskattade programpunkterna märktes öppningsdagen för *Mitt 50-tal* samt *Kulturnatten* (museibyggnaden), *Skördedagen* (Julita gård), *Hästfesten* (Tyresö slott) och *Äppelfestivalen* (Wicanderska villan). Föreläsningsserien *Arktiska spår*, ett samarbete med Stockholms universitet, är öppen för allmänheten och erbjuder inblickar i museets forskning. Nytt för 2017 har varit öppethållande alla årets dagar, utvidgade dagliga öppettider sommartid och fri entré en eftermiddag i veckan. Detta tillsammans med satsningen på synlighet och engagemang i sociala medier understryker det publikfokus som fortsatt genomsyrar stiftelsens arbete.

Ett annat exempel på detta nya fokus är planeringen av den fysiska miljön i form av en generalplan för museibyggnaden på Djurgården, som syftar till att göra besöksupplevelsen mer attraktiv för flertalet målgrupper samt nylansera byggnaden som arkitekturhistorisk ikon. Bland förändringarna finns väsentligt utökade ytor för barn och förbättrade resurser för besökare med funktionsnedsättning. Utvecklingsarbetet, planeringen och byggprojekteringen beskrivs vidare under rubriken "Väsentliga händelser under räkenskapsåret" nedan.

Stiftelsen Nordiska museet omfattas inte av fri entré-reformen, som infördes för övriga centralmuseer 2015. I stället satsar stiftelsen på generösa öppettider och en varierad utställnings- och programverksamhet av hög kvalitet och kan därför notera en fortsatt ökning av antalet besök jämfört med tidigare år. Under 2017 hade stiftelsen totalt drygt 720 000 besök. Stiftelsen räknar här in både verksamhets- och anläggningsbesök utifrån de definitioner som Myndigheten för kulturanalys anger. Enligt dessa definitioner räknas "gröna" museibesök i historiska museiparker som anläggnings- och inte som verksamhetsbesök. Den totala mängden verksamhetsbesök uppgick till 354 948, vilket är en ökning med 13,1 procent jämfört med 2016. Museibyggnaden på Djurgården såg en ökning med 13,8 procent till 290 106 verksamhetsbesök. En följd av detta är att entréintäkterna har ökat med ca 24 procent. Tyresö slott har under året haft ca 290 000 parkbesök. Vid Svindersvik är motsvarande siffra uppskattningsvis ca 60 100 och i Julita gårds park ca 18 000. Totalt kan stiftelsen därmed redovisa ca 368 000 anläggningsbesök. Antalet besök på museets webbplats ökade med 6,6 procent.

Till regeringens riktlinjer hör att Stiftelsen Nordiska museet ska samverka med myndigheter, ideella organisationer och det civila samhället. Denna samverkan är mycket diversifierad och involverade under 2017 en lång rad andra museer både nationellt och internationellt, däribland Château de Versailles i Paris och The Metropolitan Museum of Art i New York (utlån), därtill universitet i Sverige och Norden, Migrationsverket, Riksantikvarieämbetet, Tyresö kommun och Sveriges Hembygdsförbund samt intresseorganisation-

er på så skilda områden som äldrevård, lokalhistoria, historiska motorfordon, folkmusik och hållbarhet.

UTVECKLING AV VERKSAMHET, RESULTAT OCH STÄLLNING

	2017	2016	2015	2014
Antal verksamhetsbesök	354 948	313 887	289 719	266 735
Intäkter (mkr)	171,6	160,3	166,7	156,2
Kostnader (mkr)	171,7	157,1	156,7	155,3
Resultat (mkr)	-0,1	3,2	10,0	1,1
Balansomslutning (mkr)	111,3	104,2	107,9	80,9

Stiftelsens intäkter har ökat med 11,3 miljoner kronor, varav entréintäkterna har ökat med 3,9 miljoner kronor eller 24 procent jämfört med föregående år. Stiftelsens besökarfokus har gjort att antalet besökare ökat, vilket i sin tur förklarar intäktsökningen. Mer resurser har också lagts på att möta fler besökare, varför personalkostnaderna har ökat med ca 1,7 miljoner kronor för den personal som möter publiken. Under året har fyra större externt finansierade projekt drivits, vilket ökat intäkterna med 2,2 miljoner kronor och kostnaderna med samma belopp. Även ett större restaureringsarbete vid Tyresö slott har genomförts med externa medel, varför både intäkter och kostnader ökat med 3,5 miljoner kronor. En närmare presentation av det ekonomiska utfallet finns i resultat- och balansräkning, kassaflödesanalys samt noter.

VÄSENTLIGA HÄNDELSER UNDER RÄKENSKAPSÅRET

Två större utåtriktade satsningar präglade stiftelsens verksamheter under året. Den ena var ett utvidgat öppethållande. Museet på Djurgården är numera öppet varje dag och har därtill utökade öppettider under sommaren. På Julita gård har sommarsäsongen, när anläggningen är öppen dagligen, förlängts till att omfatta även maj och september.

Den andra satsningen var utställningen *Mitt 50-tal – Kvinna, mode, vardag* som invigdes med en publik vernissage den 9 november 2017. Den är den första utställningen som präglas av stiftelsens nya varumärkesplattform och dess ambitioner kring nordiska utblickar och fokus på människan och anger en tydlig perspektivförskjutning från "dräkt- och modeplagg" i riktning mot "människor och berättelser". Denna förskjutning representerar ett nytt kulturhistoriskt arbetssätt kring dräkt och mode på museer och blir vägledande under 2018 och framgent. På Tyresö slott anordnades som något nytt en mindre tillfällig utställning.

En viktig sammansatt prioritering under 2017 har varit att flytta dräktsamlingen, totalt ca 23 000 föremål, från museibyggnaden till ändamålsenliga magasin och samtidigt inleda arbetet med att omvandla den äldre förvaringslokalen till ett publikt rum för barn och unga. En saneringskrävande incident, förorsakad av en byggentreprenör inhyrd av Statens Fastighetsverk, har dock försenat inrättandet av det nya dräktmagasinet och tvingat museet att omfördela resurser. Förhandlingar pågår om ersättning för merkost-

nader. Till prioriteringen hör också arbetet med *Västra entrén*, som syftar till att öppna museet mot publikflödet kring Vasamuseet och Junibacken. En bygglovsansökan har godkänts av berörda remissinstanser och myndigheter. Utvecklingsarbetet under 2016 har under 2017 övergått i planering och byggprojektering.

Den finansiella prioriteringen av det nya rummet för barn och unga och den nya entrén ska ses i ljuset av att stiftelsen märker en ökad efterfrågan på verksamhet för skolor, barn och unga. Stiftelsen omfattas inte av fri entré-reformen men är ålagd av regeringen att erbjuda fri entré för barn och unga upp till 19 år utan kompensation.

FÖRVÄNTAD FRAMTIDA UTVECKLING SAMT VÄSENTLIGA RISKER OCH OSÄKERHETSFAKTORER

Regeringens bidrag har under de senaste tre åren ökat med drygt 1 procent och för 2018 uppgår ökningen till 0,9 procent. För att bemöta differensen mellan bidragsökningens omfattning och de faktiska kostnadsökningarna på 3–4 procent arbetar stiftelsen med att öka den egna finansieringen, och på så sätt säkra långsiktigheten i verksamheten, genom strategiskt arbete. Bidraget från regeringen låg 2017 på 68 procent och 2016 på 72 procent.

FORSKNING OCH UTVECKLING

Genom forskning kan Stiftelsen Nordiska museets kunskapsområden fördjupas och metoder och perspektiv kring insamling och bevarande utvecklas. Forskningen har en viktig funktion även i relation till publikmålen, där kvalitetssäkringen av utbudet är central.

Två av de aktuella forskningsprojekten exemplifierar hur förvaltning och kunskapsuppbyggnad kan hänga samman: dels det fleråriga forskningsprojektet *Vardagens bilder och berättelser*, som förväntas skapa djupare kunskaper om museets bildsamlingar och frågelistor genom digitalisering och metodutveckling, dels det pionjärartade och samnordiska projektet *Collecting Social Photo*, vars syfte är att utveckla metoder för insamling och bevarande av digitala vardagsbilder, företrädesvis från sociala medier.

Under 2016 tillsattes tjänsten som Hallwylsk gästprofessor för en treårig period med forskningstemat *Människor i Arktis i ljuset av klimatförändringarna*. Tjänsten har möjliggjorts genom samfinansiering med Stockholms universitet, då den Hallwylska donationens avkastningar inte räcker till en heltidsprofessur. Den nya ordningen gör att forskningen kan bedrivas på heltid och har under 2017 börjat ge resultat dels i den ovan nämnda öppna seminarierien, dels i ett mer specialiserat och undersökande forskningsseminarium. Det senare samlar perspektiv och information till en ambitiös utställning och publikation, båda på vetenskaplig grund, på temat *Hemma i Arktis* under 2019.

HÅLLBARHETSUPPLYSNINGAR

Ambitionen att Stiftelsen Nordiska museet ska vara ett museum för alla handlar både om publiken och om den egna organisationen. Museets diskrimineringspolicy *En arbets-*

plats för alla ligger till grund för det löpande arbetet och för aktiva insatser gällande mångfald och jämställdhet inom alla områden, från lön, lönekartläggning, föräldraledighet, arbetstid, mötesplanering och arbetsmiljö till rekrytering, kompetensutveckling, chefsutbildning och organisation. Stiftelsens insatser stärker förutsättningarna för en lustfylld arbetsplats med tydliga mål och riktlinjer, där medarbetarna erbjuds arbetsglädje och möjlighet till utveckling i både löpande och långsiktig planering.

Stiftelsens strategiska plan för åren 2017–2023 stödjer utvecklingen av stiftelsens hela verksamhet och på så sätt det fortsatta arbetet med att förfinas och stärka organisation, bemanning, arbetssätt och samarbetsformer. Denna utveckling innefattar en ökad produktivitet och målinriktning gällande museets erbjudande och värderingar, vilket i sin tur attraherar fler besökare och differentierar museiupplevelsen.

Stiftelsen verkar för FN:s sjutton globala mål för hållbar utveckling. I det konkreta arbetet för en bättre miljö arbetar museet utifrån ett framtaget miljöledningssystem som fördelar ansvar och prioriterar, kommunicerar, följer upp och kontrollerar insatserna. I detta ingår en årlig miljörapportering till Naturvårdsverket. En ny inriktning vid Julita gård har planerats under året och förväntas stärka stiftelsens utåtriktade och långsiktiga verksamhet kring flera hållbarhetsfrågor. Genom ett naturvårdsavtal med Skogsstyrelsen har stiftelsen avsatt ett 3,5 hektar stort skogsområde vars höga naturvärden ska skyddas under femtio år.

TILLSTÅNDS- ELLER ANMÄLNINGSPLIKTIG VERKSAMHET ENLIGT MILJÖBALKEN

Nordiska museet använder köldmedium i ett serverrum, i en frysanläggning för konservering, i acetat- och nitrattarkiven, i anslutning till restaurangen i museibyggnaden samt i restaurangen i västra flygeln på Tyresö slott.

RESULTATRÄKNING

<i>Belopp i tkr</i>	<i>Not</i>	<i>2017</i>	<i>2016</i>
Verksamhetsintäkter			
Gåvor och bidrag	2	14 494	7 560
Nettoomsättning	3	39 423	36 684
Statligt bidrag		117 605	115 881
Summa verksamhetsintäkter		<u>171 522</u>	<u>160 125</u>
Verksamhetskostnader			
Handelsvaror		-3 374	-3 030
Övriga externa kostnader	4	-78 504	-70 201
Personalkostnader	5	-85 424	-79 498
Avskrivningar av anläggningstillgångar	6	-4 254	-4 238
Summa verksamhetskostnader	7	<u>-171 556</u>	<u>-156 967</u>
Verksamhetsresultat		-34	3 158
Resultat från finansiella poster			
Ränteintäkter och liknande resultatposter	8	60	158
Räntekostnader och liknande resultatposter	9	-163	-121
Resultat efter finansiella poster		<u>-137</u>	<u>3 195</u>
Årets resultat		<u>-137</u>	<u>3 195</u>

BALANSRÄKNING

<i>Belopp i tkr</i>	<i>Not</i>	<i>2017-12-31</i>	<i>2016-12-31</i>
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Byggnader och mark	10	49 402	51 554
Maskiner och andra tekniska anläggningar	11	10 894	11 904
Inventarier, verktyg och installationer	12	1 499	1 779
Pågående nyanläggningar och förskott avseende materiella anläggningstillgångar	13	1 391	–
		63 186	65 236
Finansiella anläggningstillgångar			
Andra långfristiga värdepappersinnehav	14	195	195
		195	195
Summa anläggningstillgångar		63 381	65 431
Omsättningstillgångar			
Varulager m m			
Färdiga varor och handelsvaror	15	828	1 094
		828	1 094
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar	16	1 522	1 071
Övriga fordringar		6 257	3 955
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	17	3 792	4 090
		11 571	9 116
Kortfristiga placeringar	23	4 236	4 236
Kassa och bank			
Kassa och bank	23	31 266	24 291
		31 266	24 291
Summa omsättningstillgångar		47 901	38 737
SUMMA TILLGÅNGAR		111 282	104 168

BALANSRÄKNING

<i>Belopp i tkr</i>	<i>Not</i>	<i>2017-12-31</i>	<i>2016-12-31</i>
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
<i>Eget kapital</i>			
<i>Bundet eget kapital</i>			
Stiftelsekapital		10 980	10 980
		10 980	10 980
<i>Fritt eget kapital</i>			
Ändamålsbestämda medel		29 051	29 062
Balanserat resultat		26 145	22 950
Årets resultat		-137	3 195
		55 059	55 207
		66 039	66 187
<i>Långfristiga skulder</i>			
Övriga skulder till kreditinstitut	18	16 000	17 333
		16 000	17 333
<i>Kortfristiga skulder</i>			
Skulder till kreditinstitut		1 333	1 333
Checkräkningskredit	19	–	–
Leverantörsskulder		12 709	4 840
Skuld erhållna ej nyttjade bidrag	20	1 439	1 697
Övriga skulder		5 656	5 063
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	21	8 106	7 715
		29 243	20 648
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		111 282	104 168

Rapport över förändringar i eget kapital

	Stiftelse- kapital	Ändamåls- bestämt kapital fastighets- fond	Ändamåls- bestämt kapital övrigt	Balanserat resultat inkl årets resultat
<i>Eget kapital</i>				
Ingående balans	10 980	20 000	9 062	26 145
Årets resultat				-137
Ränta ändamålsbestämda medel		—	-11	
Vid årets utgång	10 980	20 000	9 051	26 008

KASSAFLÖDESANALYS

Belopp i tkr	2017	2016
Den löpande verksamheten		
Resultat efter finansiella poster	22 -137	3 195
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet	24 4 254	4 238
	4 117	7 433
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital	4 117	7 433
<i>Förändringar i rörelsekapital</i>		
Ökning(-)/Minskning(+) av varulager	266	-108
Ökning(-)/Minskning(+) av rörelsefordringar	-2 455	-3 460
Ökning(+)/Minskning(-) av rörelseskulder	8 584	-5 623
Kassaflöde från den löpande verksamheten	10 512	-1 758
Investeringsverksamheten		
Förvärv av materiella anläggningstillgångar	-2 204	-1 545
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-2 204	-1 545
Finansieringsverksamheten		
Upptagna lån	—	—
Amortering av lån	-1 333	-1 333
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	-1 333	-1 333
Årets kassaflöde	6 975	-4 636
Likvida medel vid årets början	28 527	33 163
Likvida medel vid årets slut	23 35 502	28 527

Belopp i tkr om inget annat anges

Not 1 Redovisningsprinciper

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och enligt Bokföringsnämndens allmänna råd BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3).

Tillgångar, avsättningar och skulder har värderats till anskaffningsvärden om inget annat anges nedan.

Tillgångar

Tillgångar som inte redovisas

Nordiska museets samlingar är gigantiska och omfattar föremål, arkivalier, bilder, fotografier, böcker, kulturmiljöer och markinnehav. Museisamlingarna förvaltas för allmänhetens räkning och kan inte ses som realiserbara tillgångar och redovisas därför inte i balansräkningen.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade avskrivningar och nedskrivningar. I anskaffningsvärdet ingår förutom inköpspriset även utgifter som är direkt hänförliga till förvärvet.

Tillkommande utgifter

Tillkommande utgifter som uppfyller tillgångskriteriet räknas in i tillgångens redovisade värde. Utgifter för löpande underhåll och reparationer redovisas som kostnader när de uppkommer.

För byggnader har skillnaden i förbrukningen av betydande komponenter bedömts vara väsentlig. Byggnader har därför delats upp i komponenter vilka skrivs av separat.

Avskrivningar

Avskrivning sker linjärt över tillgångens beräknade nyttjandeperiod eftersom det återspeglar den förväntade förbrukningen av tillgångens framtida ekonomiska fördelar. Avskrivningen redovisas som kostnad i resultaträkningen.

	<i>Nyttjandeperiod</i>
Byggnader	10 - 50 år
Maskiner och andra tekniska anläggningar	5 - 10 år
Inventarier, verktyg och installationer	3 år

Leasing

Alla leasingavtal redovisas som operationella leasingavtal.

Operationella leasingavtal

Leasingavgifterna enligt operationella leasingavtal, inklusive förhöjd förstagångshyra men exklusive utgifter för tjänster som försäkring och underhåll, redovisas som kostnad linjärt över leasingperioden.

Varulager

Varulagret är upptaget till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet. Därvid har inkuransrisk beaktats. Anskaffningsvärdet beräknas enligt först in- först ut- principen. I anskaffningsvärdet ingår förutom utgifter för inköp även utgifter för att bringa varorna till deras aktuella plats och skick.

Finansiella tillgångar och skulder

Finansiella tillgångar och skulder redovisas i enlighet med kapitel 11 (Finansiella instrument värderade utifrån anskaffningsvärdet) i BFNAR 2012:1.

Redovisning i och borttagande från balansräkningen

En finansiell tillgång eller finansiell skuld tas upp i balansräkningen när stiftelsen blir part i instrumentets avtalsmässiga villkor. En finansiell tillgång tas bort från balansräkningen när den avtalsenliga rätten till kassaflödet från tillgången har upphört eller reglerats. Detsamma gäller när de risker och fördelar som är förknippade med innehavet i allt väsentligt överförs till annan part och stiftelsen inte längre har kontroll över den finansiella tillgången. En finansiell skuld tas bort från balansräkningen när den avtalade förpliktelsen fullgjorts eller upphört.

Värdering av finansiella tillgångar

Finansiella tillgångar värderas vid första redovisningstillfället till anskaffningsvärde, inklusive eventuella transaktionsutgifter som är direkt hänförliga till förvärvet av tillgången.

Finansiella omsättningstillgångar värderas efter första redovisningstillfället till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet på balansdagen.

Kundfordringar och övriga fordringar som utgör omsättningstillgångar värderas individuellt till det belopp som beräknas inflyta.

Intäkter

Det inflöde av ekonomiska fördelar som stiftelsen erhållit eller kommer att erhålla för egen räkning redovisas som intäkt. Intäkter värderas till verkliga värdet av det som erhållits eller kommer att erhållas, med avdrag för rabatter.

Gåvor och bidrag

En transaktion i vilken stiftelsen tar emot en tillgång eller en tjänst som har ett värde utan att ge tillbaka motsvarande värde i utbyte är en gåva eller ett erhållit bidrag. Om tillgången eller tjänsten erhålls därför att stiftelsen uppfyllt eller kommer att uppfylla vissa villkor och om stiftelsen har en skyldighet att återbetala till motparten om villkoren inte uppfylls, är det ett erhållit bidrag. Är det inget bidrag är det en gåva.

Gåvor

Gåvor redovisas som huvudregel som intäkt när de erhålls.

En gåva som intäktsförts redovisas antingen som en tillgång eller en kostnad beroende på om gåvan förbrukas direkt eller inte. Gåvor som stiftelsen avser att stadigvarande bruka i verksamheten redovisas som anläggningstillgångar. Övriga gåvor redovisas som omsättningstillgångar.

Gåvor värderas som huvudregel till verkligt värde.

I de fall stiftelsen lämnat en ersättning för att erhålla gåvan minskas gåvans värde med ersättningen.

Bidrag

Bidrag redovisas som intäkt när villkoren för att erhålla bidraget uppfyllts. Erhållna bidrag redovisas som skuld till dess villkoren för att erhålla bidraget uppfylls.

Erhållna bidrag värderas till det verkliga värdet av den tillgång som stiftelsen fått eller kommer att få.

Nettoomsättning

Intäkt vid försäljning av varor redovisas normalt vid försäljningstillfället.

Försäljning av varor

Vid försäljning av varor redovisas intäkten vid leverans.

Ränta och utdelning

Intäkt redovisas när de ekonomiska fördelarna som är förknippade med transaktionen sannolikt kommer att tillfalla företaget samt när inkomsten kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.

Ränta redovisas som intäkt enligt effektivräntemetoden.

Utdelning redovisas när behörigt organ har fattat beslut om att utdelning ska lämnas.

Not 2 Gåvor och bidrag

<i>Gåvor och bidrag som redovisats som intäkt</i>	<i>2017</i>	<i>2016</i>
Gåvor och bidrag:		
Gåvor	5	43
EU	385	138
Staten	501	802
Länsarbetsnämnder	2 471	2 619
Kommun	1	–
Övriga externa bidrag	11 131	3 958
Summa	14 494	7 560

Not 3 Nettoomsättning per rörelsegren

	<i>2017</i>	<i>2016</i>
<i>Nettoomsättning per rörelsegren</i>		
Publika intäkter	20 050	16 126
Hysesintäkter	9 719	9 866
Försäljningsintäkter	9 073	8 867
Övriga intäkter	580	1 825
	39 423	36 684

Not 4 Övriga externa kostnader

	<i>2017</i>	<i>2016</i>
Lokalkostnader	-34 433	-30 220
Driftskostnader	-44 072	-39 981
	-78 504	-70 201

Not 5 Anställda, personalkostnader och arvoden till nämnd och revisorer**Medelantalet anställda**

	<i>2017</i>	<i>varav män</i>	<i>2016</i>	<i>varav män</i>
Sverige	149	38%	146	40%

Redovisning av könsfördelning i företagsledningar

	<i>2017-12-31 Andel kvinnor</i>	<i>2016-12-31 Andel kvinnor</i>
Nämnden	57%	57%
Övriga ledande befattningshavare	70%	62%

Löner och andra ersättningar samt sociala kostnader, inklusive pensionskostnader

	2017	2016
Löner och ersättningar	56 987	52 380
Sociala kostnader	25 767	24 578
(varav pensionskostnad) 1)	(5 489)	(6 397)

1) Av stiftelsens pensionskostnader avser 650 (626) gruppen nämnd.
Samtliga pensionskostnader avser premier i avgiftsbestämda pensionsplaner.

Löner och andra ersättningar fördelade mellan nämndledamöter m.fl. och övriga anställda

	2017		2016	
	Nämnd och styresman	Övriga anställda	Nämnd och styresman	Övriga anställda
Löner och andra ersättningar	1 361	55 626	1 310	51 071

Avgångsvederlag

Uppsägningstid för styresmannen från Stiftelsen Nordiska museets sida är 12 månader.

Arvode och kostnadsersättning till revisorer

	2017	2016
KPMG AB		
Revisionsuppdrag	394	250
Andra uppdrag	101	197

Med revisionsuppdrag avses lagstadgad revision av årsredovisningen och bokföringen samt nämndens och styresmannens förvaltning samt revision och annan granskning utförd i enlighet med överenskommelse eller avtal.

Detta inkluderar övriga arbetsuppgifter som det ankommer på bolagets revisor att utföra samt rådgivning eller annat biträde som föranleds av iakttagelser vid sådan granskning eller genomförandet av sådana övriga arbetsuppgifter.

Not 6 Avskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar

	2017	2016
Avskrivningar enligt plan fördelade per tillgång		
Byggnader och mark	2 151	2 151
Maskiner och andra tekniska anläggningar	1 213	1 154
Inventarier, verktyg och installationer	890	933
	4 254	4 238

Not 7 Operationell leasing**Leasingavtal där stiftelsen är leasetagare**

	<u>2017-12-31</u>	<u>2016-12-31</u>
<i>Framtida minimileaseavgifter avseende icke uppsägningsbara operationella leasingavtal</i>		
Inom ett år	222	120
Mellan ett och fem år	<u>444</u>	<u>123</u>
	666	243
	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Räkenskapsårets kostnadsförda leasingavgifter	79	114

Not 8 Ränteintäkter och liknande resultatposter

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Ränteintäkter, övriga	1	–
Ränteintäkter, kortfristiga placeringar	–	6
Rearesultat	-	84
Övrigt	<u>59</u>	<u>68</u>
	60	158

Not 9 Räntekostnader och liknande resultatposter

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Räntekostnader, övriga	-149	-98
Övrigt	<u>-14</u>	<u>-23</u>
	-163	-121

Not 10 Byggnader och mark

	<u>2017-12-31</u>	<u>2016-12-31</u>
<i>Ackumulerade anskaffningsvärden</i>		
Vid årets början	<u>63 013</u>	<u>63 013</u>
Vid årets slut	63 013	63 013
<i>Ackumulerade avskrivningar</i>		
Vid årets början	-11 459	-9 308
Årets avskrivning	<u>-2 152</u>	<u>-2 151</u>
Vid årets slut	-13 611	-11 459
Redovisat värde vid årets slut	49 402	51 554

Not 11	Maskiner och andra tekniska anläggningar	2017-12-31	2016-12-31
Ackumulerade anskaffningsvärden			
Vid årets början	21 652	21 030	
Nyanskaffningar	203	665	
Avyttringar och utrangeringar	—	-43	
Vid årets slut	21 855	21 652	
Ackumulerade avskrivningar			
Vid årets början	-9 748	-8 611	
Återförda avskrivningar på avyttringar och utrangeringar	—	43	
Årets avskrivning	-1 213	-1 180	
Vid årets slut	-10 961	-9 748	
Redovisat värde vid årets slut	10 894	11 904	
Not 12	Inventarier, verktyg och installationer	2017-12-31	2016-12-31
Ackumulerade anskaffningsvärden			
Vid årets början	10 889	10 009	
Nyanskaffningar	610	881	
Vid årets slut	11 499	10 889	
Ackumulerade avskrivningar			
Vid årets början	-9 111	-8 204	
Årets avskrivning på anskaffningsvärden	-889	-907	
Vid årets slut	-10 000	-9 111	
Redovisat värde vid årets slut	1 499	1 779	
Not 13	Pågående nyanläggningar och förskott avseende materiella anläggningstillgångar	2017-12-31	2016-12-31
Vid årets början	—	—	
Investeringar	1 391	—	
Redovisat värde vid årets slut	1 391	—	

Not 14	Andra långfristiga värdepappersinnehav	<i>2017-12-31</i>	<i>2016-12-31</i>
<i>Ackumulerade anskaffningsvärden</i>			
Vid årets början		195	195
Redovisat värde vid årets slut		195	195
Not 15	Varulager m m	<i>2017-12-31</i>	<i>2016-12-31</i>
Varulager redovisat till anskaffningsvärde		828	1 094
Not 16	Kortfristiga fordringar	<i>2017-12-31</i>	<i>2016-12-31</i>
Fordringar som förfaller senare än ett år från balansdagen:		–	–
Not 17	Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	<i>2017-12-31</i>	<i>2016-12-31</i>
Förutbetalda hyresutgifter		2 891	2 712
Övriga poster		901	1 378
		3 792	4 090
Not 18	Långfristiga skulder	<i>2017-12-31</i>	<i>2016-12-31</i>
Skulder som förfaller senare än ett år från balansdagen			
Övriga skulder till kreditinstitut		16 000	17 333
Skulder som förfaller senare än fem år från balansdagen			
Övriga skulder till kreditinstitut		10 667	12 000
Not 19	Checkräkningskredit	<i>2017-12-31</i>	<i>2016-12-31</i>
Beviljad kreditlimit		7 500	7 500
Outnyttjad del		-7 500	-7 500
Utnyttjat kreditbelopp		–	–

Not 20 Skuld erhållna ej nyttjade bidrag

I posten ingår skulder avseende offentliga bidrag med 977 (358).

Not 21 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	2017-12-31	2016-12-31
Upplupna semesterlöner	5 288	5 415
Övriga poster	<u>2 818</u>	<u>2 300</u>
	8 106	7 715

Not 22 Betalda räntor och erhållen utdelning

	2017	2016
Erhållen utdelning	56	64
Erhållen ränta	1	8
Erlagd ränta	-163	-121

Not 23 Likvida medel

	2017-12-31	2016-12-31
<i>Följande delkomponenter ingår i likvida medel:</i>		
Kassamedel	205	167
Banktillgodohavanden	31 061	24 124
Kortfristiga placeringar, jämställda med likvida medel	<u>4 236</u>	<u>4 236</u>
	35 502	28 527

Ovanstående poster har klassificerats som likvida medel med utgångspunkten att:

- De har en obetydlig risk för värdefluktuationer.
- De kan lätt omvandlas till kassamedel.
- De har en löptid om högst 3 månader från anskaffningstidpunkten.

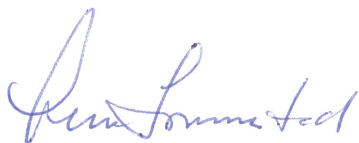
Not 24 Övriga upplysningar till kassaflödesanalysen**Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet m m**

	2017	2016
Avskrivningar	<u>4 254</u>	<u>4 238</u>
	4 254	4 238

Not 25 Ställda säkerheter och eventalförpliktelser

	2017-12-31	2016-12-31
Ställda säkerheter	Inga	Inga
Eventalförpliktelser	Inga	Inga

Stockholm den 1 februari 2018

Lena Sommestad
Ordförande

Thomas Rolén
Vice ordförande

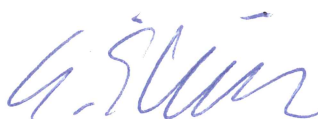
Kjell-Åke Aronsson

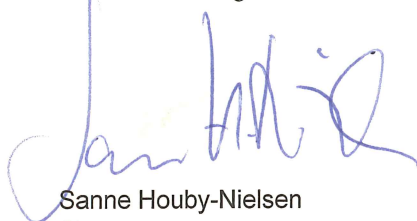
Cajsa Lagerkvist

Carina Lundberg Markow

Sverker Sörlin

Sanne Houby-Nielsen
Styresman

Min revisionsberättelse har lämnats den 13 februari 2018

Anna Landerholm Granberg
Auktoriserad revisor

Revisionsberättelse

Till nämnden i Stiftelsen Nordiska museet, org. nr 802002-4686

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Jag har utfört en revision av årsredovisningen för Stiftelsen Nordiska museet för år 2017. Stiftelsens årsredovisning ingår på sidorna 2-20 i detta dokument.

Enligt min uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av stiftelsens finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Grund för uttalanden

Jag har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Mitt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Jag är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mina uttalanden.

Annan information än årsredovisningen

Detta dokument innehåller även annan information än årsredovisningen och återfinns på sidorna 23 – 58. Den andra informationen består också av Förord samt Om stiftelsen Nordiska museet. Det är nämnden och styresmannen som har ansvaret för denna andra information.

Mitt uttalande avseende årsredovisningen omfattar inte denna information och jag gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med min revision av årsredovisningen är det mitt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen. Vid denna genomgång beaktar jag även den kunskap jag i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om jag, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är jag skyldig att rapportera detta. Jag har inget att rapportera i det avseendet.

Nämndens ansvar

Det är nämnden som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Nämnden ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar nämnden för bedömningen av stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Den uppger, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om nämnden avser att likvidera stiftelsen, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Mina mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller mina uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

— identifierar och bedömer jag riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för mina uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.

- skaffar jag mig en förståelse av den del av stiftelsens interna kontroll som har betydelse för min revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala mig om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar jag lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i nämndens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar jag en slutsats om lämpligheten i att nämnden använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Jag drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Om jag drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste jag i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktor eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Mina slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en stiftelse inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar jag den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Jag måste informera nämnden om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Jag måste

också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som jag identifierat.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalande

Utöver min revision av årsredovisningen har jag även utfört en revision av nämndens förvaltning för Stiftelsen Nordiska museet år 2017. Enligt min uppfattning har någon styrelseledamot inte handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförfordnandet eller årsredovisningslagen.

Grund för uttalande

Jag har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Mitt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Jag är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mitt uttalande.

Nämndens ansvar

Det är nämnden som har ansvaret för förvaltningen enligt stiftelselagen och stiftelseförfordnandet.

Revisorns ansvar

Mitt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed mitt uttalande, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen eller om det finns skäl för entledigande, eller
- på något annat sätt handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförfordnandet eller årsredovisningslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer

att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på min professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att jag fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för stiftelsens situation. Jag går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för mitt uttalande.

Stockholm den 13 februari 2018

Anna Landerholm Granberg

Auktoriserad revisor

Stiftelsen Nordiska museet är allt sedan grundandet 1880 en central kulturinstitution i Sverige och bedriver en bred verksamhet ur ett nationellt och internationellt perspektiv. Museet har till uppgift att bevara och levandegöra minnet av liv och arbete i Sverige, företrädesvis för tiden efter 1520. Ansvarsområdet omfattar hela det kulturhistoriska fältet utom de delar som har hänförts till andra institutioner. Verksamheten utgår från stiftelsens egna stadgar och från de årliga riktlinjer som är knutna till regeringens bidrag. Den förhåller sig även allmänt till regeringens nationella kulturpolitiska mål.

Stiftelsen Nordiska museet förvaltar, tillgängliggör och skapar ny kunskap dels utifrån föremåls- och arkivsamlingar samt byggnader och historiska parker och landskap, dels genom en fortlöpande insamling, dokumentation och forskning. Detta sker såväl internt som genom olika samarbeten och i direktkontakt med besökare och användare. Kunskapsuppbyggnaden följer museets profilområden och rör exempelvis dräkt och mode, mat och matkultur samt agrarhistoria. Utveckling av metoder och infrastrukturer sker bl.a. inom digitalisering av kulturhistoriska samlingar och dokumentation av viktiga samtidshändelser på digitala insamlingsplattformar. Forskningen bedrivs företrädesvis med hjälp av externa medel samt genom ett finansiellt samarbete med Stockholms universitet kring en treårig gästprofessur, där stiftelsen står för halva kostnaden, delvis finansierat av den Hallwylska donationen.

Stiftelsen Nordiska museet har betydande och omfattande kulturhistoriska samlingar sett i både nationellt och internationellt perspektiv. Samlingsvården är en central aktivitet och syftar till ett långsiktigt bevarande och ett ökat tillgängliggörande. En särskild insats påbörjades under 2016 genom flytten av en stor dräktsamling från museibyggnaden till mer ändamålsenliga magasin och har fortsatt under 2017. Utöver vård av samlingar bedriver stiftelsen en omfattande byggnadsvård och underhåll och utveckling av parker och landskap. En särskild insats har här varit att inleda den restaurering av stenterrasserna vid Tyresö slott som projekterades under 2016.

Stiftelsen tillgängliggör forskningsresultat, kunskap och samlingar för en nationell och internationell publik genom utställningar, visningar, programpunkter, digitala medier, publikationer, utlån, seminarier, föreläsningar m.m. Under 2017 öppnade utställningarna *Mitt 50-tal – Kvinna, mode, vardag* samt *Me, my selfie and I* och *Slottsfruarna och jag* och bland de mest uppskattade programpunkterna märktes öppningsdagen för *Mitt 50-tal* samt *Kulturnatten* (museibyggnaden), *Skördedagen* (Julita gård), *Hästfesten* (Tyresö slott) och *Äppelfestivalen* (Wicanderska villan). Föreläsningsserien *Arktiska spår*, ett samarbete med Stockholms universitet, är öppen för allmänheten och erbjuder inblickar i museets forskning. Nytt för 2017 har varit öppethållande alla årets dagar, utvidgade dagliga öppettider sommartid och fri entré en eftermiddag i veckan. Detta tillsammans med satsningen på synlighet och engagemang i sociala medier understryker det publikfokus som fortsatt genomsyrar stiftelsens arbete.

Ett annat exempel på detta nya fokus är planeringen av den fysiska miljön i form av en generalplan för museibyggnaden på Djurgården, som syftar till att göra besöksupplevel-

sen mer attraktiv för flertalet målgrupper samt nylansera byggnaden som arkitekturhistorisk ikon. Bland förändringarna finns väsentligt utökade ytor för barn och förbättrade resurser för besökare med funktionsnedsättning. Utvecklingsarbetet, planeringen och byggprojekteringen beskrivs vidare under rubriken "Väsentliga händelser under räkenskapsåret" nedan.

Stiftelsen Nordiska museet omfattas inte av fri entré-reformen, som infördes för övriga centralmuseer 2015. I stället satsar stiftelsen på generösa öppettider och en varierad utställnings- och programverksamhet av hög kvalitet och kan därför notera en fortsatt ökning av antalet besök jämfört med tidigare år. Under 2017 hade stiftelsen totalt drygt 720 000 besök. Stiftelsen räknar här in både verksamhets- och anläggningsbesök utifrån de definitioner som Myndigheten för kulturanalys anger. Enligt dessa definitioner räknas "gröna" museibesök i historiska museiparker som anläggnings- och inte som verksamhetsbesök. Den totala mängden verksamhetsbesök uppgick till 354 948, vilket är en ökning med 13,1 procent jämfört med 2016. Museibyggnaden på Djurgården såg en ökning med 13,8 procent till 290 106 verksamhetsbesök. En följd av detta är att entréintäkterna har ökat med ca 24 procent. Tyresö slott har under året haft ca 290 000 parkbesök. Vid Svindersvik är motsvarande siffra uppskattningsvis ca 60 100 och i Julita gårds park ca 18 000. Totalt kan stiftelsen därmed redovisa ca 368 000 anläggningsbesök. Antalet besök på museets webbplats ökade med 6,6 procent.

Till regeringens riktlinjer hör att Stiftelsen Nordiska museet ska samverka med myndigheter, ideella organisationer och det civila samhället. Denna samverkan är mycket diversifierad och involverade under 2017 en lång rad andra museer både nationellt och internationellt, däribland Château de Versailles i Paris och The Metropolitan Museum of Art i New York (utlån), därtill universitet i Sverige och Norden, Migrationsverket, Riksantikvarieämbetet, Tyresö kommun och Sveriges Hembygdsförbund samt intresseorganisationer på så skilda områden som äldrevård, lokalhistoria, historiska motorfordon, folkmusik och hållbarhet.

UPPDRAG

Stiftelsen Nordiska museet är ett nationellt museum för kulturhistoria. Som mål för stiftelsen gäller dels de verksamhetsmål som utgår från stiftelsens stadgar, dels de riktlinjer som redovisas i regeringsbeslutet för budgetåret 2017 avseende statens bidrag till Stiftelsen Nordiska museet (Ku 2016/02761/LS761 (delvis)).

REDOVISNINGENS INDELNING

Verksamhetsberättelsen är indelad i tre verksamhetsområden: "Museets samlingar, byggnader och historiska parker", "Publik verksamhet" samt "Kunskap, forskning och samverkan". En avslutande del, "Övergripande perspektiv", rör frågor om tillgänglighet, mångfald och museet som arbetsplats. I var och en beskrivs centrala aktiviteter och prestationer. Museets samlade bild av dessa ligger till grund för de respektive inledande kvalitativa bedömningarna.

MUSEETS SAMLINGAR, BYGGNADER, HISTORISKA PARKER OCH LANDSKAP

Stiftelsen Nordiska museet har betydande och omfattande kulturhistoriska samlingar, sett i både svenskt och internationellt perspektiv, med ca 1,5 miljoner föremål, 6 800 arkiv, 6 miljoner fotografier och uppskattningsvis 260 000 volymer böcker, tidskrifter och annat tryckt material. Utöver huvudbyggnaden och Wicanderska villan på Djurgården i Stockholm äger och förvaltar museet också en rad viktiga kulturhistoriska miljöer, parker och landskap med över 400 byggnader samt ruiner från ett cisterciensklöster fördelade på Julita gård, Tyresö slott, Svindersvik, Härkeberga kaplansgård. Stiftelsen äger dessutom totalt ca 2 300 hektar mark och 800 hektar vatten. Denna sammansatta samlingsprofil ger verksamheten unika resurser och utmaningar.

Tabell 1. **Samlingar**

	2017	2016	2015
Kostnader (tkr)	-65 704	-58 476	-78 627
Intäkter av statligt bidrag (tkr)	43 539	40 600	56 053
Övriga intäkter (tkr)	12 456	9 124	18 326

Regeringens riktlinjer

Stiftelsen Nordiska museet ska förbättra förutsättningarna för samlingarnas bevarande.

Kvalitativ bedömning

Stiftelsen Nordiska museet bedriver en aktiv samlingsrelaterad verksamhet som överensstämmer väl med regeringens riktlinjer. Kontinuerliga översyner och större satsningar stärker det långsiktiga bevarandet och leder till ökad säkerhet och tillgänglighet. Välutnyttjade, lättarbetade magasin, arkiv och bibliotek med tillhörande digitala samlingsystem möjliggör ett effektivt arbete.

Museet har under 2017 vidtagit flera större och mindre åtgärder i enlighet med de övergripande ambitionerna. En omfattande flytt av dräkter och dräktdetaljer till mer ändamålsenlig förvaring har genomförts. Konserveringsateljén har kompletterats och färdigställts slutgiltigt. Effektivare interna arbetsprocesser utarbetas jämte en långsiktig plan för museets försörjning av magasin. Nya internationella standarder tillämpas rörande kontroll, packning och transport av föremål. Arkivet har fortsatt förbättrat förutsättningarna för bevarandet av samlingarna.

Utöver detta bedriver stiftelsen en omfattande byggnads-, mark- och parkvård. I denna verksamhetsberättelse inkluderar redovisningen av arbetet med samlingarnas bevarande även dessa insatser.

UTVECKLING AV SAMLINGARNA

Stiftelsen Nordiska museet vårdar och förbättrar kontinuerligt förutsättningarna för bevarandet av sina samlingar. Under flera år har storskaliga föremålsflyttar från äldre magasin i museibygnaden till externa klimatstyrda magasin genomförts. Den mest omfattande insatsen under året var flytten av stiftelsens stora samling av dräkter och dräktdetaljer från det s.k. Dräktloftet. Denna samling omfattar drygt 23 000 föremål, däribland museets allra första, skaffade av Artur Hazelius. Den återstående hälften av dessa föremål registreringsfotograferades i samband med packningen. Det äldre magasinet omvandlas nu till ett publikt utrymme för barn och unga.

Utvecklingen av arkivet genom ordning och metodutveckling har fortsatt under året i syfte att öka tillgängligheten för forskare och andra användare samt ge ett bättre värderingsunderlag gällande framtida behov av förteckningar, tillväxt genom förvärv, digitalisering och vård. I samband med arkivflytten digitaliserades de avskrivna frågelistsvaren som samlats sedan 1928, vilket resulterade i 500 000 sidor sökbar (OCR-märkt) text. Arbetet har följts upp 2017 med skanning av arbetarminnen. Totalt rör det sig om drygt 100 000 sidor. Med dessa insatser har arkivet tagit ett stort kliv mot digitalisering av kulturhistoriska dokument.

Ett pilotprojekt kring att värdera föremål i samlingarna pågår. Målet är att kategorisera föremål mer detaljerat än tidigare, bl.a. i syfte att kunna urskilja såväl kulturhistoriska "ikoner" som föremål som kan få annan användning antingen i mer publiknära verksamhet eller som depositioner eller donationer till andra institutioner.

REGISTRERING OCH KATALOGISERING

De digitala samlingssystemen är viktiga redskap i både museets arbetsprocesser och tillgängliggörandet av samlingarna. Särskilt viktigt är samlingsförvaltningssystemet *Primus*, i vilket nyförvärv och komplettering av befintliga uppgifter registreras kontinuerligt. Förutsättningarna för samlingarnas bevarande förbättras med varje ny uppgift som matas in men också genom fortlöpande magasinsarbete, skanning av huvudliggarens bilagor samt registerfotografering av föremål. Under året har t.ex. museets kända och mycket värdefulla silversamling uppnått fullständig fotograferingsgrad. Rättningar och registervård genomförs löpande och databasen berikas genom länkade konserverings- och tillståndsrapporter. På motsvarande sätt registreras arkivförteckningarna löpande i arkivdatabasen *Visual arkiv*.

Databasen Primus, som drivs av det norska, icke-kommersiella företaget KulturIT, utvecklas ständigt. Nordiska museet tar ett aktivt ansvar för detta arbete i Sverige. Rutiner och arbetssätt ses kontinuerligt över lokalt med målet att effektivisera arbetsprocesserna för kunskapsupbyggnad, förmedling och förvaltning i databasen samt bidra med utvecklingsförslag till KulturIT, som Nordiska museet också är delägare i.

Stora delar av registreringen i Primus tillgängliggörs för en bred publik på webbplatsen *Digitalt museum*. Under 2017 har antalet sidvisningar fördubblats till en miljon jämfört

med föregående år (uppskattningsvis motsvarande ca 225 000 besök). Samlingarnas information och dokumentation har även gjorts mer sökbar för en större publik genom en modernisering och breddning av Nordiska museets klassifikationssystem. Se vidare rubriken "Publik verksamhet" nedan.

En ny utrustning för visualisering av föremål i 360 grader har installerats och tagits i bruk av museets fotografer. Till de första föremålen som dokumenterades på detta sätt hörde några av de dräkter som visas i den nya modeutställningen *Mitt 50-tal*.

Tabell 2. Poster i Primus och Visual arkiv

	2017	2016	2015
Antal föremålsposter i <i>Primus</i>	545 595	544 142	538 083
Andel av samlingarna (%)	100	100	100
Varav med bild (%)	34	32	30
Antal fotoposter i <i>Primus</i>	91 002	79 728	76 431
Andel av samlingarna (%)	2	1	1
Varav med digital bild (%)	66	62	59
Antal byggnader i <i>Primus</i>	421	360	360
Andel av beståndet (%)	92	78	78
Varav med bild (%)	44	32	22
Antal utställningsdokumentation i <i>Primus</i>	54	47	39
Antal film/ljudposter i <i>Primus</i>	42	35	33
Antal förtecknade arkiv i <i>Visual arkiv</i> (ca)	1 400	-	-
Andel av samtliga arkiv i <i>Visual arkiv</i> (%)	21	19	18

De ca 1,5 miljoner föremålen i Nordiska museets samlingar är registrerade i knappt 546 000 föremålsposter i *Primus*. Flera föremål kan ingå i samma post. Uppgifterna ovan visar att alla föremålsposter är registrerade i förvaltningssystemet *Primus* samt att en dryg tredjedel är registrerade med bild. Vidare visas att registrering av museets stora bildsamling har accelererat, vilket till stor del förklaras av arbetet inom forskningsprojektet Vardagens bilder och berättelser. Även utställningsdokumentation och byggnader samt film- och ljudposter registreras i *Primus* och tillgängliggörs publikt på Digitalt museum (se Tabell 16). Arkivets hela bestånd (uppskattningsvis 6 800 arkiv) är överblickbart i *Visual arkiv*. Drygt en femtedel är förtecknat.

DIGITAL INFRASTRUKTUR

Nordiska museet deltar sedan flera år i utvecklingen av de svenska museernas system för digital samlingsförvaltning. *Primus* och Digitalt museum är delar av denna infrastruktur och hanterar föremål, bilder, utställningsdokumentation, byggnader, filmer och ljudupptagningar. Dock saknar museet ännu en enhetlig lagrings- och förvaltningsmiljö för digitaliserade kulturhistoriska dokument. Under året har museet därför, inom ramen för *Primus* och i samverkan med KulturIT, genomfört en praktiskt orienterad pilotstudie som så här långt har resulterat i en experimentell miljö.

Tre kompletterande samnordiska initiativ har fortsatt under året. *KulturNav* är en nod för auktoritetshantering inom kulturarvssektorn. Den är kopplad till Digitalt museum, vilket bl.a. ger möjligheten att skapa dynamiska länkar mellan de biografitexter som

finns i KulturNav och objektsbeskrivningarna i Primus. På så vis kan användarna få ett mer sammanhängande innehåll och mer precisa sökmöjligheter. *KulturPunkt* är en gemensam plattform för förmedling av innehåll till besökare i utställningar och ute i landskapet genom digitala guider. Insamlingsplattformen *Minnen.se* beskrivs under rubriken "Digitala insamlingar" nedan.

FÖRVARING OCH VÅRD

Nordiska museet arbetar löpande med aktiv och förebyggande vård för att säkra samlingsarnas långsiktiga bevarande. Föremål vårdas och konserveras bl.a. i samband med flyttar, nya utställningar, utlån och återkommande översyner i utställningar och kulturmiljöer. Byggnader, parkanläggningar, skogs- och jordbruksmarker vårdas och utvecklas mot bakgrund av både forskningsbaserade kunskaper om hur dessa kulturmiljöer förändrats historiskt och en ambition om att lyfta miljöernas historiska autenticitet. Effektiviseringar av interna arbetsprocesser inom samlingsförvaltningen pågår kontinuerligt.

FÖREMÅL

Den sista etappen i flytten av föremål från museibyggnaden till externa klimatiserade magasin påbörjades i oktober 2016 och avslutades i september 2017. Totalt ca 23 000 dräkter och dräktdetaljer hanterades och flyttades. Insatsen krävde ett flertal projektanställningar utöver delar av museets fasta personal. I samband med flytten kunde museets föremålshantering presenteras publikt: på hemsidan, i sociala medier och genom specialvisningar. En saneringskrävande incident, förorsakad av en byggentreprenör inhyrd av Statens Fastighetsverk, har dock försenat själva inrättandet av det nya dräktmagasinet och tvingat museet att omfördela resurser. Förhandlingar pågår om ersättning för merkostnader.

En rad andra och mer specifika åtgärder har vidtagits under året. Ett exempel är att den sista etappen i färdigställandet av museets konserveringsateljé har genomförts. Ett annat är konserveringen och fotograferingen inför utställningarna *Mitt 50-tal* samt *Me, my selfie and I*, som också resulterade i en publik visualisering av arbetet bakom kulisserna. Under året deltog Nordiska museet vidare i ett arbete, påbörjat av Riksantikvarieämbetet, med att prova SIS-standarder för kontroll, packning och transport av kulturföremål.

Tabell 3. **Vårdade poster: föremål/arkivalier**

	2017	2016	2015
Antal kontrollerade föremålsposter	38 240	34 703	32 939
Antal aktivt konserverade föremål och arkivalier	97	832	922
Antal vårdade och tillståndskontrollerade föremål	37 538	-	-
Andel föremål i klimatiserad förvaring (%)	63	60	-
Andel fotografier och arkiv i klimatiserad förvaring (%)	100	100	-

Till skillnad från föregående år särredovisas aktiviteterna vård (undvika och minimera framtida skador samt göra enklare vårdinsatser) respektive aktiv konservering (stoppa eller fördröja nedbrytning samt vid behov restaurera). Vård och tillståndskontroll (tillsyn av ett objekts skick) har till övervägande del utförts vid löpande utställningsöversyner. Av de drygt 37 530 föremålen som har vårdats och tillståndskontrollerats har alltså 97 aktivt konserverats.

ARKIVALIER

Verksamheten kring arkivets dokument- och bildsamlingar har under året koncentrerats till att fortsatt effektivisera sökbarheten. Utgångspunkten är att arkivets fulla bestånd nu är överblickbart i databasen *Visual arkiv*, där ca 21 procent också är fullständigt förtecknat (se Tabell 2). Detta är ett långsiktigt arbete som sker i nära samverkan med olika forskningsprojekt med fokus på urvalsprinciper för registrering och digitalisering. Ett av dessa projekt, *Vardagens bilder och berättelser*, beskrivs under "Forskning" nedan.

BYGGNADER, HISTORISKA PARKER OCH LANDSKAP

Till Nordiska museets samlingar hör, förutom huvudbyggnaden och Wicanderska villan med omkringliggande grönområden på Djurgården, även egendomarna vid Julita gård, Tyresö slott, Svindersvik och Härkeberga kaplansgård. Behoven av vård och åtgärder är överlag omfattande och bestäms av miljöernas historiska karaktär och nutida skick. Besiktningar, rengöring och skadedjurskontroller genomförs löpande liksom större och mindre renoveringar och restaureringar av byggnader, trädgårdar, parker och landskap. En större restaurering av stenterrasserna vid Tyresö slott har pågått under året och i samarbete med Tyresö kommun har också bron till Notholmen renoverats.

Stiftelsen har som ambition att öka kunskaperna om sina ute- och innemiljöer under en femårsperiod. Arbetet vid Julita gård följer här en särskild plan för byggnads- och landskapsvård. Ett detaljexempel är den upprustning av torpet Djupanboda som har inletts under året, där omkringliggande hagmarker fått förbättrat stängsel som närmare följer den historiska markanvändningen. Restaureringarna vid Risinge, Djurgården, Risingetorp och Nybble hagar har fortsatt. Hagmarkerna, åkern och bebyggelsen från Gryt och Julita gård i söder och Djupanboda och Lövhagen i norr utgör ett område på 500 hektar, vilket är ett av de större sammanhängande historiska landskapen i Norden. Utanför detta område har stiftelsen, genom ett naturvårdsavtal med Skogsstyrelsen, avsatt ett 3,5 hektar stort skogsområde vars höga naturvärden ska skyddas under femtio år.

Ett stort antal byggnadsvårdsinsatser har genomförts på Julita gård. Bland annat har 210 tak fått en översyn och 140 fönsterbågar målats. Den norra boden vid fisketorpet Nackhäll, en av godsets äldsta träbyggnader, genomgick en större vårdinsats. De arkeologiska utgrävningarna vid anläggningen beskrivs under "Forskning" nedan.

INSAMLINGAR, UNDERSÖKNINGAR OCH FÖRVÄRV

Nordiska museets samtidsdokumentation går tillbaka på stiftelseuppdraget. Verksamheten innebär att dokumentera samt göra insamlingar och förvärv från vår egen tid. Skilda perspektiv som kön, klass, kulturell bakgrund och generation liksom ett nordiskt perspektiv ska beaktas i detta arbete. Verksamheten involverar flera avdelningar på museet, främst Kunskap och förmedling, Samlingarna (arkiv och foto) samt Digital interaktion (tidigare Nya medier). Det övergripande målet är att säkerställa ett material som ger perspektiv på både historia och samtid.

Tabell 4. **Nyförvärv**

	2017	2016	2015
Antal föremål	242	140	498
Antal arkiv	12	5	1
Antal bilder/fotografier (ca)	60 000	10 000	0
Antal monografier och periodika	758	1 578	1 250

Arkivförvärven har återupptagits efter att ha legat nere 2015–2016 p.g.a. flytten av museiarkivet. Det stora antalet bilder/fotografier under 2017 förklaras i huvudsak av förvärvet av Bo Trenters samling.

Exempel på insamlingar, undersökningar och förvärv är:

- Observationer av olika nyårsfiranden, däribland nouroz, det judiska samt det kinesiska nyåret. Det insamlade materialet ger underlag till boken *Nyår* (2018).
- Fältstudier i bl.a. Farsta och Jordbro i syfte att dokumentera ungdomars vardagsmode. Materialet har legat till grund för utställningen *Me, my selfie and I* (se nedan).
- Förvärv av kappa och byxor i skinn av Nellie Kamras/STAND samt kedjeklänning och fingerring av koppar av Cornelia Webb. Vinnarna av utmärkelserna *Guldknappen* respektive *Guldknappen accessoar*, med svensk modedesign i fokus, förvärvas varje år.
- Förvärv av Bo Trenters samling av uppemot 60 000 fotografier bestående av reklam för industri och näringsliv, inrednings- och modereportage samt musiker- och skådespelarporträtt från 1950- till 1980-talet.
- Förvärv av dokument från advokaten Monika Wernstedt består av dokument, fotografier och dagböcker med skildringar av svensk landsbygd och yrkesrelaterade resor i nuvarande Iran.
- Förberedelser för förvärv av knappt 100 minnesberättelser om migration. Materialet har framställts av Migrationsverket inom samarbetsprojektet MIG Talks.

Nordiska museet strävar efter att göra kulturarvet angeläget för alla. För att lyckas krävs en bred delaktighet i museets insamlingar om det samtida Sverige. I samverkan med Norsk Folkemuseum och KulturIT har Nordiska museet utvecklat insamlingsplattformen *Minnen.se*, som har potential att bli en för kulturarvsinstitutionerna gemensam resurs och möjliggöra samverkan med aktörer i olika sektorer, regioner och länder. Med *Minnen.se* kan Nordiska museet snabbt organisera insamlingar kring aktuella händelser. Under året har gränssnittet förbättrats i en ny version i syfte att sänka tröskeln för användaren och få fler att vilja bidra med berättelser och bilder.

Exempel på digitala insamlingar är:

- ▶ Me Too-kampanjen, där museet har önskat fånga in människors tankar och reflektioner kring en debatt och ett fenomen av stor betydelse. Detta initiativ har gett stor medial uppmärksamhet både nationellt och internationellt.
- ▶ #openstockholm, där allmänheten har kunnat ladda upp egna bilder från terrordådet i Stockholm den 7 april.
- ▶ *Mitt löfte 2030*, om framtidslöften om konsumtion och energianvändning.
- ▶ Insamling av minnen av upplevda möten med övernaturliga fenomen och väsen. Insatsen knöts till Cosplay-SM på Nordiska museet den 24–25 mars (se nedan).

Ett samarbete med Blankspot, en oberoende och medborgarfinansierad reportagesajt, har inletts. Nordiska museet planerar att delta med en egen insamling på temat *Att göra sin röst hörd* om bl.a. ideellt engagemang och röstning i allmänna val.

Stiftelsen Nordiska museet bedriver en omfattande och allsidig publik verksamhet i fyra kommuner och tre län. Målgrupperna är flera och museet både förmedlar och skapar engagemang med olika kanaler och resurser: utställningar, visningar, program och pedagogiska verksamheter men också arkiv, bibliotek, digitala och tryckta medier samt historiska parker och landskap. Stiftelsen förvaltar och utvecklar löpande utställningsmiljön vid samtliga anläggningar och har som ambition att årligen förnya delar av basutbudet och skapa tillfälliga utställningar. Vid Julita gård får besökaren en fullskalig upplevelse av ett historiskt storgods med skogs- och jordbruk. Vid Tyresö slott och Svindersvik är det fri entré till parkmiljöer och trädgårdar året runt. Museets ämneskunniga framträder regelbundet i media och håller föredrag inom sina profilområden.

Stiftelsen har under året fortsatt att implementera ett tydligt besökarfokus i verksamheten med ambitionen att öka antalet målgrupper och besökare under de närmaste åren. Museiutbudet ska nå ut bredare och nya upplevelser skapas. I detta syfte utvecklar stiftelsen nya verksamheter och arbetssätt och förstärker relevanta kompetenser. En strategisk plan beskriver arbetet t.o.m. 2023 när Nordiska museet fyller 150 år. Resultat märks redan nu i ökande besökssiffror. Andelen svenska besökare har ökat.

Tabell 5. **Publik verksamhet**

	2017	2016	2015
Kostnader (tkr)	-84 007	-76 307	-57 686
Intäkter av statligt bidrag (tkr)	61 370	60 675	44 631
Övriga intäkter (tkr)	36 633	32 465	30 154

Regeringens riktlinjer

Stiftelsen Nordiska museet ska öka tillgängligheten till samlingarna.

Kvalitativ bedömning

Stiftelsen Nordiska museet bedriver en verksamhet som överensstämmer väl med regeringens riktlinjer. Stiftelsen arbetar med en bred publik verksamhet, från utställningar, visningar och programverksamhet till webb, sociala medier och bokutgivning. Publikundersökningarna vittnar om att besökarna är nöjda med helhetsupplevelsen.

Samtidigt pågår ett utvecklingsarbete kring att introducera ett nordiskt perspektiv, formulera ett bredare och mer berättande tilltal och projektera nya interaktiva pedagogiska verktyg och utökade rumsliga resurser för barn och unga. Fler besökare ska framgent möta ett växande högkvalitativt utbud.

Flytten av dräktsamlingen till mer ändamålsenlig förvaring ökar på sikt tillgängligheten och frigör nya ytor för publik verksamhet. Museet utvecklar fortlöpande sina digitala kanaler och presenterar här samlingarna för fler och större grupper. Ett aktivt utvecklingsarbete pågår gällande stiftelsens byggnader, historiska parker och landskap i syfte att förbättra besöksupplevelsen och öka kunskaperna om äldre tiders byggnads-, park- och lanskapsvård med bäring på flera hållbarhetsfrågor.

BESÖKARE

Stiftelsen Nordiska museet prioriterar generösa öppettider. En stor förändring har skett under året med ytterligare utvidgat öppethållande av museet på Djurgården, som numera är öppet årets alla dagar, även midsommar, julafton och nyårsafton. Därmed torde Nordiska museet vara Sveriges mest öppna inomhusmuseum. Stiftelsen har även vidgat öppethållandet i sina kulturmiljöer, som är öppna från maj till och med september och där förbokade grupper erbjuds visningar även andra tider på året. Stiftelsen har fri entré till den avgränsade parken vid Tyresö slott och trädgården vid Svindersvik.

Tabell 6. Antalet besök

	2017		2016		2015	
	Totalt	varav under 19 år	Totalt	varav under 19 år	Totalt	varav under 19 år
Museibyggnaden	290 106	38 761	255 014	41 677	237 964	39 904
Julita gård	55 970	12 442	53 199	10 150	45 213	9 408
Tyresö slott	3 300	641	2 508	567	2 207	430
Svindersvik	994	102	1 221	95	1 143	61
Härkeberga	4 578	1 325	1 945	605	3 192	1 200
Verksamhetsbesök	354 948	53 271	313 887	53 094	289 719	51 003
<i>Julita gårds park</i>	18 528		10 000			
<i>Tyresö slottspark</i>	289 872		247 000			
<i>Svindersvik</i>	60 100		70 000			
Anläggningsbesök	368 500		327 000			
Totalt	723 448		640 887			

Antalet besökare i parkerna vid Julita gård och Tyresö slott räknas med besöksräknare. 2016 räknades enbart vid Tyresö slott. Uppgifterna från Svindersvik bygger på uppskattningar från bl.a. kaféverksamheten.

Det utökade öppethållandet har påverkat både antalet besökare vid museet på Djurgården positivt. Som en följd av detta har entréintäkterna ökat med 3,9 miljoner kronor jämfört med 2016. Förutom reformerna kring öppethållandet är stiftelsens medvetna besöksfokus och museets högkvalitativa publika satsningar viktiga förklaring till det ökade intresset. Troligen stärker också den nordiska profilen museet i konkurrensen med Sveriges övriga museer. Stiftelsen är ålagd av regeringen att erbjuda fri entré för barn och unga och har under året allokerat betydande resurser till att utöka ytorna för denna målgrupp. I syfte att nå den yngre publiken har även kunskapsförmedlingen på sociala medier stärkts och här märks en stor ökning i engagemanget.

Av publikundersökningarna framgår att besökens längd har ökat bland svenska besökare under senare år i både utställningarna och museet i sin helhet. 60 procent av museibesöken 2017 varade två timmar eller längre och 20 procent tre timmar eller längre. Totalt sett är 89 procent av alla besökare positiva eller mycket positiva till helhetsupplevelsen och även betygen på utställningarna är fortsatt höga. Närmare hälften av de svenska besökarna uppger att de med all säkerhet eller troligen kommer att besöka museet igen, vilket är i princip oförändrat från föregående år.

Tabell 7. Totalt antal visningar

	2017		2016		2015	
	Grupper	Deltagare	Grupper	Deltagare	Grupper	Deltagare
Allmänvisningar	1 163	12 108	901	11 386	571	7 338
Bokade visningar	358	4 306	233	4 672	219	3 838
Skolgrupper inkl. obokade grupper	884	14 861	733	14 927	802	16 422
Totalt	2 405	31 275	1 867	30 985	1 592	27 598

MUSEET PÅ DJURGÅRDEN

Verksamheten på Djurgården är mångfacetterad men likafullt fokuserad på kunskaps- och forskningsbaserade publika upplevelser. Utställningarna *Mitt 50-tal* och *Me, my selfie and I*, samman med inrättandet av Center för dräkt och mode, representerar Nordiska museets långsiktiga satsning på mode och har lockat många besökare ur flera målgrupper. Ett nytt projektkontor har under året börjat utveckla och koordinera de större utställningsproduktionerna. Erbjudandet till skolor har uppdaterats och den pedagogiska verksamheten uppgraderats till en egen avdelning. Programverksamhetens starka koncept har uppmärksamrats både publikt och medialt. Planeringen av den Västra entrén och ett nytt rum för barn och unga är storskaliga uttryck för stiftelsens besökarfokus och ambitionen att nå fler grupper med verksamhet på hög kunskapsnivå.

UTSTÄLLNINGAR

Nordiska museets utställningar vänder sig till både breda grupper och specialintresserade besökare. Ambitionen är att utställningarnas innehåll ska grunda sig på såväl forskning som insikter från referensgrupper. Detta arbete är avdelningsöverskridande: vid Samlingarna sker den grundläggande förvaltningen medan ansvaret för innehåll är förlagt till avdelningen Kunskap och förmedling. Sammanlagt har museet på Djurgården ett fyrtiotal utställningar, varav nio basutställningar: *Dukade bord*, *Folkhemslägenheten*, *Folkkonst*, *Hem och bostad*, *Modemakt*, *Sápmi*, *Smycken*, *Textilgalleriet* och *Traditioner*. Under året har två nya utställningar producerats. Utställningar i stiftelsens kulturmiljöer redovisas separat nedan.

► *Mitt 50-tal – Kvinna, mode, vardag* invigdes med en publik vernissage den 9 november 2017 såsom den första utställningen som präglas av stiftelsens nya varumärkesplattform och dess ambitioner kring nordiska utblickar och fokus på människan. I denna utställning sker en tydlig perspektivförskjutning från "dräkt- och modeplagg" i riktning mot "människor och berättelser" bakom föremål och komparativa bilder från nordiska länder. Denna förskjutning representerar ett nytt kulturhistoriskt arbetssätt kring dräkt och mode på museer och blir vägledande under 2018 och framgent. Trots att den öppnades sent under 2017 blev *Mitt 50-tal* årets mest besökta utställning bland svenska besökare.

► *Me, my selfie and I* invigdes samtidigt som *Mitt 50-tal* och visar samtida ungdoms-mode som komplement till *Modemakt*. Den har ett integrerat digitalt och analogt pre-

sensationssätt. En intern utvärdering har noterat att många ungdomar stannar till och interagerar med innehållet. En anknytande minnesinsamling om ungdomsmode och selfiebilder publiceras i början av 2018 på insamlingsplattformen Minnen.se.

► *Att fånga ögonblicket – porträtt och modefotografi av Kerstin Bernhard* öppnade i december 2016 och har visats hela 2017. Utställningen ger ett tematiserat urval från den stora samling av Kerstin Bernhard-material som förvärvades under 1990-talet. Genom den rumsliga närheten till *Mitt 50-tal* har innehållet fått en historisk inramning.

► *Nordiskt ljus – hur ljuset format oss och hur vi format ljuset* öppnade i oktober 2016 och har visats under hela 2017. Utställningen är den största på många år och använder museibyggnadens stora hall för tematiska presentationer av ljusets kulturhistoria, 1900-talets lampdesign, mångfalden ljustraditioner i dagens Sverige samt norrsken. Ett särskilt inslag under året har varit att publikt diskutera utställningens gestaltning med arkitekter, formgivare och trendspanare.

► *Migrationens ansikte – femton kvinnor med rötter i Grekland berättar* invigdes i maj 2016 och visades till augusti 2017. Utställningen kretsade kring en rad föremål, berättelser och minnen som immigranter tagit med till Sverige. Den handlar också om hur dessa immigranter etablerade sig och bildade familj i sitt nya hemland.

► *Med smak av humle – odla och brygg* öppnade i september 2015 och visades till april 2017. Utställningen har sedan sommaren visats vid Malmö Museer.

Under året har en förstudie till utställningen *Hemma i Arktis* tagits fram i nära samverkan med den Hallwylska gästprofessorn. Utställningen öppnar hösten 2019.

PROGRAM OCH VISNINGAR

Programverksamheten framhäver och fördjupar museets innehåll genom föredrag, visningar och andra typer av aktiviteter. Den främjar också s.k. generationsöverbryggande verksamhet, med andra ord aktiviteter för olika mål- och åldersgrupper som ger unga och barn samt yngre och äldre vuxna motiv att besöka museet tillsammans. Jämte allmänvisningarna har denna verksamhet framför allt koncentrerats till onsdagskvällarna och särskilda helger och högtider. Nordiska museet arrangerar då vissa veckor populära stickkaféer, som under 2017 har kompletterats av olika gör-det-självt-program på skilda teman. Barnfamiljer har sedan mars erbjudits en kombination av program och visningar genom museets *Supersöndag*, som förenar *Ljusresan* (i utställningen *Nordiskt ljus*) med *Lekstugan*, barnens audioguidespår och *Tidsdeckarna*, som är en lekfull vandring genom museets basutställningar.

Tabell 8. Visningar för vuxna på Nordiska museet

	2017		2016		2015	
	Grupper	Deltagare	Grupper	Deltagare	Grupper	Deltagare
Allmänvisningar	459	3 421	286	4 004	51	1 156
Bokade visningar	122	2 130	123	1 764	118	1 477
Totalt	581	5 551	409	5 768	169	2 633

Totalt sett ökade antalet visningar för vuxna, bokade och obokade, med 42 procent under året jämfört med 2016. Deltagarantalet i allmänvisningarna minskade med 15 procent men ligger ändå avsevärt högre än för 2015. Antalet deltagare ökade i de bokade visningarna med 21 procent. De trots nedgången jämförelsevis höga siffrorna för (de obokade) allmänvisningarna reflekterar en fortsatt satsning på visningar på engelska under sommarsäsongen, två per dag, med fokus på museibyggnaden som ikon.

Den generationsöverbryggande programverksamheten i mer konventionell bemärkelse har stor bredd och sträcker sig från dräktfestivaler och högtidsfiranden till föreläsningar och bokpresentationer. Här beskrivs några av de mest välbesökta arrangemangen:

- *Sportlovet* hade ett digert program för yngre besökare med skridskobana ("skridsko-disko") i Stora hallen, aktiviteter i både Lektugan och utställningen *Nordiskt ljus*. Även påskhelgen, med särskilda lovprogram på skärtorsdagen och påskaftonen, var lyckad med mer än dubbelt så många besökare som föregående år. Den resterande delen av påskveckan erbjöds skolvisningar på temat påsktraditioner.
- *Cosplay-SM* med temat folktroväsen den 24–25 mars föregicks av att tre deltagare under fem månader fick möjlighet att skapa dräkter med hjälp av museets ämneskunliga och föremåls-, arkivalie- och boksamlingar. Detta samarbete med en ny publikgrupp skapade en arena för en kreativ nytolkning av det historiska källmaterialet.
- *Kulturnatten* den 29 april lockade drygt 4 500 besökare och vilade på utställningen *Nordiskt ljus*. I visningarna prövades ett nytt koncept med en mer aktiv och inkluderad publik. Två besöksgrupper var särskilt väl representerade: turister och ungdomar. Museets förlag bjöd för andra året i rad på en uppskattad bokfrossa.
- *Kamratposten* firade 125 år på Nordiska museet den 28 maj, vilket lockade ca 1 200 besökare. Inför firandet visades tidningen i biblioteket.
- *Äppelfestivalen* ägde rum den 23–24 september i trädgården vid Wicanderska villan, denna gång som en del av en större äppelfestival på Djurgården, och lockade ca 8 500 besökare. För andra året visades Wicanderska villan för publik.
- *Halloweenlovet* (under skolornas höstlov) i samverkan med Cybergymnasiet i Stockholm hade tematiserade workshops och den dramatiserade kvällsvisningen *Natt på Nordiska museet* (ett samarbete med Sigtuna folkhögskola) som höjdpunkter. Den senare lockade i år en rekordpublik med ca 1 700 sålda biljetter.

► *Magisk december* är ett nytt samlingsarrangemang som sammanför månadens olika högtider i ett och samma erbjudande med början första advent. Luciakonserten med Adolf Fredriks musikklasser och Rickard Söderberg i Stora hallen var utsåld. Museets nya öppethållande på julafton och nyårsafton svarar mot ett behov i samhället och utgör en nisch som kommer att utvecklas. Drygt 3 500 personer, både turister och lokala besökare, gästade museet på själva julaftonen. En del av inramningen bestod av *Julpratarna*, en samtalsserie om traditioner med några av museets ämneskunniga.

Nordiska museet deltog den 15 augusti i *Stockholms Kulturfestival* på Norrbro som en del i strävan efter att synas på fler offentliga platser. Festivaltemat var Indien och museets samlingar av tryckta tyger från Indien presenterades i en workshop för barn.

AKTIVITETER FÖR BARN OCH SKOLA

Utöver de visningar och program för barn och unga som redovisas ovan har Nordiska museets en väl utvecklad pedagogisk verksamhet. I mars inrättades avdelningen Barn, familj och lärande under en ny avdelningschef som har plats i ledningsgruppen. Uppdraget är att utveckla och stärka kvaliteten i arbetet med barn och unga och att Nordiska museet ska bli ett självklart besöksmål för såväl skolgrupper och elever i alla stadier och åldrar, oberoende av bakgrund och ursprung, som för familjer. Ett mål är att familjer ska associera begreppet *högtider* med ett besök på museet.

En särskild insats under året har varit att utveckla ett koncept för en ny användning av den s.k. Kyrksalen (se nedan). Fokus har i övrigt legat på intern utveckling samt på att öka kvaliteten i erbjudandet och kommunikationen gentemot skolor och barnfamiljer. Resultatet kan mätas i ett ökat antal lärarkontakter och bokade skolverksamheter samt i en fullbokad tematisk lärarkväll. Inför 2018 har också ett nytt samarbetsprojekt med programmet *Unga Berättar* inom Kulturskolan i Stockholm planerats i detalj.

Nordiska museet erbjuder skolprogram och kompletterande studiehandledningar för alla årskurser, från förskolan till gymnasiet. Dessa kan anpassas efter behov och önskemål. Kulturhistoriska perspektiv kan ges på teman som alla har en relation till, som mat, traditioner, mode, hem och bostad, minoriteter och identitet. Ett bra exempel är den skraddarsydda visning av basutställningen *Sápmi* som tog utgångspunkt i den aktuella filmen *Sameblod*. Ett särskilt skolprogram har tagits fram till utställningen *Mitt 50-tal* och inför 2018 även ett innehåll med koppling till demokratibegreppet, dels om barns vardag, rättigheter och skyldigheter från 1500-talet fram till i dag, dels om framväxten av ett demokratiskt Sverige och Norden. Vid obokade besök – med egen lärare men utan bokad museipedagog – erbjuds alltid olika hjälpmedel såsom studiehandledningar, som skolorna själva kan ladda ned från webbplatsen, samt den kostnadsfria audioguiden.

Tabell 9. Skolbesök på Nordiska museet

	2017		2016		2015	
	Grupper	Deltagare	Grupper	Deltagare	Grupper	Deltagare
Bokade	229	4 312	212	4 536	269	6 189
Obokade	551	10 090	505	10 004	520	9 806
Totalt	780	14 402	717	14 540	789	15 995

Antalet skolvisningar ökade under 2017 jämfört med 2016 medan antalet deltagare var närmast oförändrat. Även vuxenutbildningar som SFI, komvux, folkhögskolor, universitet och högskolor besöker museet, därtill skolklasser på skolresa från andra länder. Flertalet av dessa besök är obokade. Bokade specialvisningar för nyanlända som går språkintruktionskurser, med vitt skilda bakgrunder och behov, genomförs regelbundet.

Projektet *Att skriva kulturhistoria på Wikipedia* har varit en annan typ av skolprogram. Det går ut på att gymnasielärare handleder sina elever i att skriva kulturhistoriska artiklar på Wikipedia som en del av deras gymnasiestudier. Utifrån källmaterial i Nordiska museets arkiv och referenslitteratur i museets bibliotek får eleverna öva på att skriva för uppslagsverk och på källkritisk metod. En pilotinsats, genomförd i samarbete med Wikimedia Sverige och med deltagare från fem skolor runt om i landet, avslutades i maj med mycket gott resultat i form av texter på en rad teman, från sameskolor och swingpjattar till mode, sexualupplysning och barnrikehus. Programmet får en fortsättning under läsåret 2017/2018 i samverkan med Dalarnas museum. Inför demokratiåren 2018–2021 undersöks möjligheten att involvera andra arkiv, bibliotek och museer och arbeta aktivt med uppslagsartiklar om demokratins genombrott i Sverige.

RUM FÖR BARN OCH UNGA

Det utökade pedagogiska utbudet både bygger på och utvecklar befintliga aktiviteter. Trots sina närmare trettio år är *Lekstugan* fortfarande mycket populär bland familjer och barn i förskoleålder såsom introduktion till "livet förr" och är öppen både till vardags och vid särskilda program. En central uppgift under året har samtidigt varit att utarbeta ett koncept för ett nytt publikt rum, specifikt avsett för barn i åldern 6–12 år, i den nuvarande s.k. Kyrksalen. Denna sal är ett av museets största och vackraste rum men har under de senaste tjugo åren varit stängd och använts till andra ändamål. Ambitionen nu är att tänja på gränserna för vad en kunskapsbaserad museiupplevelse för barn kan vara.

En förstudie blev klar i december och beskriver en introduktion till Sveriges och Nordens kulturhistoria med fokus på de senaste 150 åren. I scenografin integreras fysiska föremål och digitalt innehåll sömlöst med inslag från själva museibygnaden som visuell inramning. Tematiseringar väljs utifrån museets kunskapsområden och, för att säkra ett relevant barnperspektiv, i nära kontakt med referensgrupper. Den nya verksamheten beräknas öppna för besökare under andra halvan av 2019 och är en bärande del i den generalplan som syftar till att öppna och tillgängliggöra museets ytor för fler besökare.

GENERALPLANEN OCH VÄSTRA ENTRÉN

Den första etappen i stiftelsens omfattande plan för byggnaden på Djurgården, den s.k. generalplanen, har under året övergått till planering och byggprojektering i samverkan med arkitekter, Kungl. Djurgårdsförvaltningen och många andra berörda aktörer. I sin helhet syftar planen till att museibyggnaden och dess utställningar ska bli mer tillgängliga för breda grupper och samtidigt nylanseras som en arkitekturhistorisk ikon.

I den första etappen sker ombyggnader i markplanet, där en västlig entré ska öppnas mot publikflödet runt Vasamuseet och Junibacken och Kyrksalen förvandlas från förvaring till ett publikt rum för barn och unga. Den konstnärliga utformningen av den nya entrén sker i samarbete med bl.a. Statens Konstråd. Området längs den västra fasaden omvandlas från avställningsyta till en publik bakgård. "Bakgården" som urbant, socialt och arkitekturhistoriskt rumsligt koncept blir ramen för en ny utomhusverksamhet som även omfattar tegelbyggnaden Lusknäppen. Denna byggnad ingår i byggnadsminnet och användes förr för skadedjursbekämpning på föremål men får nu en ny funktion på temat mathistoria och måltidskultur, som i vidare bemärkelse även omfattar frågor om global och hållbar utveckling.

Andra resultat av generalplanen är skapandet av två nya ljusa miljöer som ger utrymme för paus och reflektion i utställningsstråket och att en länge underutnyttjad sal med vackra valvbågar på markplanet har färdigställs som publik lobby.

MUSEETS KULTURMILJÖER

Vid sidan av museibyggnaden och Wicanderska villan på Djurgården i Stockholm äger och förvaltar Stiftelsen Nordiska museet flera anläggningar: Julita gård, Tyresö slott, Svindersvik och Härkeberga kaplansgård. Dessa kulturmiljöer är huvudsakligen öppna under sommarmånaderna men grupper kan boka visningar under hela året. Trädgårdarna och parkerna vid Tyresö slott och Svindersvik samt landskapet runt Julita gård är öppna året runt och tillgängliga med fri entré. Resursbehovet för underhållet av kulturmiljöerna är stort och varierar från kontinuerlig trädgårds-, park-, landskaps- och byggnadsvård till de årliga översyner som korrekt konservering kräver. Samtidigt ser stiftelsen nya och stora möjligheter att samla resurser och kunskaper kring hållbarhetsfrågor och tydliggöra stiftelsens och Julita gårds historiska och latent roll som Sveriges största "gröna" museum.

JULITA GÅRD

På Julita gård i Södermanland äger stiftelsen över 360 kulturhistoriska byggnader. I gårdscentrum finns en herrgårdsbyggnad samt ladugårdar, stall, mejeri, brandstation, tegelbruk, såg, väderkvarn, en park, trädgårdar och annat som hörde till ett storgods kring sekelskiftet 1900. På området finns därtill friluftsmuseet Julita skans samt ruiner efter ett cistercienskloster, verksamt från 1180 fram till reformationen.

Under året lade en grupp riksdagsledamöter från Södermanland en motion om att göra Julita gård till världsarv. Initiativet harmonierar med stiftelsens ambitioner. Sedan 2016 pågår ett forsknings- och bokprojekt om Julita gårds historia under 2 000 år.

UTSTÄLLNINGAR OCH MILJÖER

Ett tjugotal utställningar och publika miljöer förklarar och sätter den byggda miljön i sitt sammanhang. I trädgården bevaras historiskt växtmaterial. Den största byggda utställningen är *Åker*, som handlar om åkerbrukets historia och förutsättningar under nästan 500 år och visar hela odlingsprocessen: nyodling, jordbearbetning, gödning, sådd, skydd, skörd och förädling av kulturväxterna. Utställningen baseras på Nordiska museets lantbrukssamlingar, som är en av världens främsta. Historiska föremål lyfts fram samtidigt som ett aktivt jordbruk pågår utanför utställningshallen. I det löpande arbetet med att se över alla utställningar vid Julita gård har under året Gårdsmejeriet rustats upp.

Majoriteten besökare kommer för att ta del av ordinarie program och visningar i närheten av gårdscentrum. Julita gård är emellertid också en väl bevarad helhet som storgods med arrendegårdar och torp om totalt 2 200 hektar samt både öar och fiskevatten i Hjälmarens och Öljarens, vilket ger egendomen som museum betraktad en unik inramning. Stiftelsen arbetar med såväl byggnadsvård som riktade markrestaureringar, vilket ger besökaren en upplevelse av ett historiskt odlings-, skogsbruks- och beteslandskap i en skala (ca 500 hektar) som saknar motstycke i andra museala miljöer.

VISNINGAR OCH PROGRAM

Julita gård lockar genom denna helhet olika typer av besökare och intressenter, både entusiaster och yrkesverksamma. Den första besöksgruppen 2017 var ett pelargonsällskap och tidigt på året genomförde också riksförbundet Svensk trädgård beskärningskurser på godsets äppelträd. Detta illustrerar de många dimensionerna i kombinationen av det byggda och det levande kulturarvet.

Under sommaren erbjöds fyra till sex guidade visningar dagligen av herrgårdsbyggnaden och dess omedelbara omgivningar. Ett nytt höjdpunktsspår introducerades till säsongöppningen. Säsongen indelades i ett antal temaveckor som kretsade kring bl.a. godsets historiska yrken, den nutida landskaps- och samlingsvården, humle, äpplen och arkeologi. Det äldre arrangemanget *Jordbrukets dag* delades upp i fyra separata tematiska dagar, *Biets dag*, *Byggnadsvårdsdagen*, *Bondgårdens djur* samt *Skördedagen* (ett samarbete med Stolt mat i Sörmland), vilket fick till följd att antalet "dagbesökare" ökade markant från ca 1 500 till ca 4 200.

Barnverksamheten är knuten till Sven Nordqvists barnboksfigurer Pettson och Findus, som på ett lekfullt sätt förmedlar kunskap om en småbrukares liv i mitten av 1900-talet. Från början av juni erbjöds dagligen två bemannade familjeprogram i Pettsongården (3–7 år) respektive den nya Historieverkstan vid Julita skans (8–12 år). Till visningsprogrammet hör också fortsatt dagliga familjevisningar liksom visningar på engelska.

Tabell 10. Visningar på Julita gård

	2017		2016		2015	
	Grupper	Deltagare	Grupper	Deltagare	Grupper	Deltagare
Allmänvisningar	582	7 062	528	5 529	460	5 282
Bokade visningar	78	1 236	68	2 108	56	1 588
Bokade skolbesök	1	125	2	50	7	268
Totalt	661	8 423	598	7 687	523	7 138

Den utåtriktade verksamheten består därutöver av återkommande arrangemang i samarbete med föreningar, företag och andra intressenter, däribland valborgsmässofirande, kosläpp (med Arla), veteranbilsrally (lokala bilföreningar), midsommarfirande (Julita Golf), spelmansstämma (Sörmlands spelmansförbund), *Äppeldagarna* och inte minst julmarknaden (Svenska slottsmässor) som lockade drygt 10 000 besökare. Under *Humlens dag* kan besökarna lära om humlens historia, om svensk brukshumle och om klonarkivet. *Julitafestivalen* presenterar framstående kammarmusiker och -solister och arrangerades vid Julita skans under juli och augusti för tjuogoandra gången.

BESÖKARE

Stiftelsen införde under 2017 ett utvidgat öppethållande jämfört med 2016 och tidigare år. Julita gård var öppet varje dag från maj till september med utökade dagliga öppettider för både museimiljön i stort och områdets aktiviteter, särskilt dem för barn.

Totalt besökte 55 970 personer Julita gård under 2017 – den bästa besöksiffran på över femton år och en ökning med 5,2 procent jämfört med 2016. Den förlängda säsongen och de nya tematiska veckorna och arrangemangen är bidragande faktorer liksom att visningarnas och utställningarnas innehåll har utvecklats ytterligare. Flera olika initiativ kring områdets besöksinfrastruktur pågår som förberedelse för ännu större besöksantal.

TYRESÖ SLOTT

Tyresö slott är en slottsmiljö från sekelskiftet 1900. Den nuvarande slottsbyggnaden uppfördes ursprungligen på 1630-talet men visas interiört såsom den såg ut då den sista ägarfamiljen bodde där. Det omgivande grönområdet är 110 hektar stort och berättar en egen historia, från den äldsta trädgården med medeltida anor till 1770-talets engelska park och den moderna trädgården från 1890-talet.

Vården av slottsmiljön som helhet är väsentlig för besöksupplevelsen och som sådan resurskrävande. Restaureringen av trädgårdens terrasser beskrivs under rubriken "Byggnader, historiska parker och landskap" ovan. Under året har en inventering av 1200 träd påbörjats, som grund till en trädvårdsplan, liksom en restaurering av allén med tuja och gran vid minneskapellet. Interiört har möblerna i frukostrummet klätts om och fått nya överdrag i samverkan med Carl Malmsten Furniture Studies vid Linköpings universitet (och genom bidrag från museets vänförening).

Under sommaren hade slottet öppet under helgerna och besökarna erbjöds både audio-guide och dagliga allmänvisningar. Övriga delar av året erbjöds bokade visningar. En ny receptionsdisk har byggts och nya personalutrymmen iordningstänkts.

UTSTÄLLNING

Ambitionen från föregående år, att utöka besöksupplevelsen även i slottets själva interiör, kom till uttryck i utställningen *Slottsfruarna och jag* som visades på Tyresö slott från den 25 maj till den 17 september och reflekterade över vad fyra historiska slottsfruar genom fyra sekel kan säga oss i dag. Tio samtida Tyresökvinnor med olika bakgrund berättade om de tankar som slottsfruarna väckt hos dem.

VISNINGAR OCH PROGRAM

Under hela året erbjuder stiftelsen fri entré till den väl avgränsade slottsparken. Genom ett samarbete med Tyresö församling och Tyresö kommun erbjuds en vandringslinga med tre teman: ett andligt, ett kulturhistoriskt och ett naturspår. Årets stora arrangemang i parken var friluftsprogrammet *Hästfesten* den 16–17 september som lockade ca 2 200 besökare. I samverkan med arrangören Slottshästen återfördes hästen till slottsmiljön genom aktiviteter, uppvisningar och tävlingar på tre arenor.

Tabell 11. Visningar på Tyresö slott

	2017		2016		2015	
	Grupper	Deltagare	Grupper	Deltagare	Grupper	Deltagare
Allmänvisningar	63	1 000	39	1 065	7	91
Bokade visningar	36	637	22	442	25	439
Bokade skolbesök	6	166	8	262	6	159
Totalt	105	1 803	69	1 769	38	689

BESÖKARE

Totalt besökte 3 300 personer museivåningen vid Tyresö slott under sommarmånaderna, en ökning med 32 procent jämfört med 2016. Utöver verksamhetsbesöken gjordes ca 289 900 anläggningsbesök i slottsparken, vilket är en ökning med 17 procent.

SVINDERSVIK

Sommarnöjet Svindersvik i Nacka är en av Sveriges bäst bevarade rokok oanläggningar med tillhörande köksflygel och trädgårdsmästarbostad. Huvudbyggnaden uppfördes i början av 1740-talet för bruksägaren Claes Grill och ritades av arkitekten Carl Hårleman. Den är öppen för besökare för särskilda visningar på helgerna under sommarmånaderna. Parken är tillgänglig året runt.

Tabell 12. Visningar på Svindersvik

	2017		2016		2015	
	Grupper	Deltagare	Grupper	Deltagare	Grupper	Deltagare
Allmänvisningar	59	625	56	788	53	809
Bokade visningar	15	303	20	358	20	334
Bokade skolbesök	3	66	3	75	0	0
Totalt	77	994	79	1 221	73	1 143

HÄRKEBERGA KAPLANSGÅRD

Härkeberga kaplansgård i sydvästra Uppland är en välbevarad 1700-talsgård som representerar den mellansvenska gårdstypen med mangårdsbyggnad, fägård och en liten trädgård med fruktträd och perenner. Totalt besökte 4 578 personer gården under 2017, vilket är en ökning med 135 procent jämfört med 2016. Förklaringarna är en väsentligt ökad marknadsföring samt lyckade arrangemang vid midsommar och jul. Visningar och programverksamhet genomförs av Härkeberga gille och redovisas inte närmare här. Diskussioner med gillet förs i syfte att formulera gemensamma mål inför framtiden.

ARKIV OCH BIBLIOTEK

Nordiska museets arkiv har omfattande och unika samlingar av upppteckningar, svar på frågelistor, arbetarminnen och andra självbiografier, dagböcker, kassaböcker och brev. Samtliga arkivplaceringar har förts in i databasen Visual arkiv, vilket ger en fullständig överblick av arkivets bestånd. Under året har 660 arkivsamlingar därtill publicerats i Nationell ArkivDatabas (se nedan).

Tabell 13. Arkivet

	2017	2016	2015
Besökare	603	486	112
Volym framtagen för studium	1 934	888	220
Externt förmedlade bilder	324	408	400

De låga siffrorna för 2015 förklaras av att arkivet var stängt p.g.a. flytt under stora delar av året. Antalet besökare under 2016 präglades av att öppettiderna var begränsade.

Under året har arkivets arbetarminnen digitaliserats och OCR-märkts, vilket ger en "total" analysmöjlighet av ca 100 000 sidor material. En försöksverksamhet kring förvaring och bläddring i digitaliserade kulturhistoriska dokument har inletts i syfte att öka tillgängligheten radikalt.

Sammanlagt 3 690 bilder ur Nordiska museets samlingar, arkiv och bibliotek finns nu på Wikimedia Commons. Bland annat släpptes under året ca 3 000 digitaliserade rese- och bebyggelseskisser av arkitekten Ferdinand Boberg. Många av bilderna på Wikimedia Commons används på Wikipedia och visades där drygt 25 miljoner gånger under året, vilket är en beräknad ökning med ca 12 procent jämfört med 2016. Nordiska museets bilder används i 75 språkversioner av Wikipedia, 5 procent fler än under föregående år.

Tabell 14. **Biblioteket**

	2017	2016	2015
Besökare	3 052	3 067	2 970
Boklån	7 967	8 057	6 494
Varav fjärrlån	427	477	310

Biblioteket har under både 2017 och 2016 haft ungefär lika många besökare som under 2015 trots fler stängda dagar. Antalet besökare är inte detsamma som antalet användare av biblioteket. Under 2017 inkom ca 900 förfrågningar via e-post och telefon.

Nordiska museets bibliotek ingår i Sveriges offentliga biblioteksstruktur och är Nordens största specialbibliotek för kulturhistoria och omkringliggande ämnen. Ett specialbibliotek är helt eller delvis offentligt finansierat, tillgängligt för allmänheten och erbjuder särskild ämneskompetens. Utöver äldre och nyare facklitteratur har biblioteket betydande samlingar av tryckt material om t.ex. matkultur, mode och konsthantverk samt rariteter på olika nivåer, från unika och mycket värdefulla handskrifter till Rörstrands respektive Viktor Rydbergs boksamlingar. Samlingarna efterfrågas nationellt och internationellt. Arbetet med katalogisering och digitalisering fortgår och ökar successivt.

DIGITALA MEDIER

En växande skara av Nordiska museets besökare utgörs av en digital generation som är van att hitta information snabbt och enkelt och att kunna påverka och inbjudas att delta. Centralt i museets satsning på digitala medier är att sträva efter ett mer interaktivt publikt utbud och att nå brukarna på deras egna arenor, stimulera till nya sätt att använda den samlade kunskapsbanken och berika denna med egna perspektiv och kunskaper. Under året har stiftelsen förstärkt sin kompetens inom detta område med ambitionen att öka tillgängligheten till museets samlingar.

Här nedan presenteras de digitala medierna utifrån konventionella genrebeteckningar. I praktiken är dessa integrerade. Användaren kan som regel röra sig mellan dem och i ett antal fall kan också ett och samma innehåll presenteras i mer än en kanal.

WEBB

Nordiska museets webbplats knyter samman utställningar, filmer, böcker m.m. i olika kunskapsområden och är central för att tillgängliggöra information om samlingar och annat innehåll. Antalet besök har ökat med ca 8 procent under 2017 jämfört med föregående år. Publikundersökningarna visar att 60 procent av de svenska och 18 procent av de utländska museibesökarna har använt webbplatsen inför besöket.

Tabell 15. **Besök på webbplatsen**

	2017	2016	2015
Totalt antal besök	814 973	764 698	687 386
Minuter per besökare (min:sek)	1:35	1:30	1:51
Sidvisningar totalt	1 992 990	1 757 965	1 753 031
Sidvisningar per besökare	2,45	2,30	2,55

Den fortsatta ökningen av antalet besök på webbplatsen kan ses i ljuset av det ökade antalet verksamhets- och anläggningsbesök. Vid sidan av Nordiska museets egen webbplats finns flera publikt tillgängliga webbplatser där olika kunskapsteman kommuniceras. De ca 26 000 besöken och 54 000 sidvisningarna där är inte inräknade i statistiken ovan.

SAMLINGAR PÅ WEBBEN

Utöver kunskapssidorna på webbplatsen kan besökaren söka i samlingarna via de digitala samlingssystemen *Digitalt museum* och *Saga*. För att kontinuerligt bredda och fördjupa möjligheten till egna studier är målsättningen att snabbt registrera nyförvärv så att de blir digitalt sökbara.

Tabell 16. **Digitalt tillgängligt material**

	2017	2016	2015
Antal föremålsposter på <i>Digitalt museum</i>	348 144	347 827	335 907
Andel från Primus (%)	64	64	63
Antal fotoposter på <i>Digitalt museum</i>	43 579	32 565	30 164
Andel från Primus (%)	1	1	0,5
Antal byggnader på <i>Digitalt museum</i>	1	1	0
Antal film/ljudposter på <i>Digitalt museum</i>	8	8	8
Antal utställningsdok. på <i>Digitalt museum</i>	39	32	23
Antal poster i <i>Saga/Libris</i> (ca)	221 500	220 700	219 000
Andel av slutna samlingen (%)	65	65	65
Andel av öppna samlingen (%)	85	85	85

Föremålssamlingarna är publikt sökbara på webbplatsen Digitalt museum, vars bakomliggande förvaltningssystem är Primus, och biblioteksbeståndet i Saga/Libris. Registrerings- och förteckningsnivåerna för Primus och Visual arkiv redovisas i Tabell 2. Uppgifterna om Saga/Libris för 2015 och 2016 är uppskattningar baserade på det för 2017 nya räkn sättet.

I samlingsförvaltningssystemet *Primus* är 100 procent av föremålsposterna registrerade. På webbplatsen *Digitalt museum*, en bred plattform som delas av 58 institutioner, kommunicerar med Primus och uppdateras dagligen, är 64 procent tillgängliga för helt öppen sökning. Stiftelsens poster visades över en miljon gånger under året. Antalet besök på Digitalt museum som helhet var i medeltal 3 764 per dag, vilket är en ökning med 30 procent jämfört med föregående år.

Arkivförteckningar registreras löpande i arkivdatabasen *Visual arkiv*. Vissa arkivalier har också publicerats på Digitalt museum och på museets webbplats på särskilda temasidor.

Under året har därtill 660 arkivförteckningar tillgängliggjorts i Nationell ArkivDatabas (NAD), en publik resurs som koordineras av Riksarkivet.

Biblioteket når sina användare på internet genom den lokala katalogen *Saga* och samarbetet inom *Libris*. Under året har planeringen av bibliotekets och förlagets användning av publiceringsdatabasen *DiVA* fortsatt i syfte att öka den digitala tillgängligheten för äldre och nyare titlar ur samlingarna och Nordiska museets egen bokutgivning. Ett kvalitativt förarbete inför skanningen och tillgängliggörandet i fulltext av alla äldre årgångar av årsboken *Fataburen*, totalt uppemot 35 000 boksidor och en stor mängd artiklar med djup förankring i samlingarna, har slutförts.

Förutom på egna webbplatser publicerar Nordiska museet också delar av sina samlingar via andra arenor, däribland K-samsök, Europeana, Google Arts & Culture, Flickr, Youtube och Pinterest. Under året har en specialiserad programvara utvecklats som förenklar överföringen av bilder från Digitalt museum till Wikimedia Commons.

SOCIALA MEDIER

Stiftelsen använder sociala medier i syfte att nå en bred publik och väcka engagemang kring samlingar och kunskapsbanker. På Facebook har museet drygt 23 000 följare, en ökning med 19 procent sedan föregående år. På Instagram är antalet följare drygt 19 600, en ökning med 42 procent, och på Twitter drygt 8 500. Museet ligger på fjärde plats efter Skansen, Fotografiska och Moderna museet gällande omnämningen i sociala medier och är bland de museiorganisationer som har högst engagemang på Facebook, där den totala engagemangsnivån (följa, gilla, dela) ökat med 26 procent. På Twitter är museet det näst mest omtalade. Ökningarna kan delvis förklaras av en fortsatt satsning på dagsaktuellt innehåll och riktad marknadsföring. I alla kanaler är det museets unika kunskapsinnehåll som uppskattas mest av publiken. De redaktionellt bearbetade inslagen, med röster från museets ämneskunniga, har gett gott resultat. Nya försök med rörligt material syftar till fördjupa och bredda förmedlingen ytterligare.

AUDIOGUIDE OCH APPAR

Som första museum i Sverige har Nordiska museet utvecklat en audioguide som app med öppen källkod. Det betyder bl.a. att andra fritt kan återanvända koden och vidareutveckla appens funktioner, något som kan utveckla appen ytterligare och även skapa samverkan med andra aktörer. Appen lanserades inför sommarsäsongen 2017 och har fram till årets slut använts av ca 78 000 besökare, vilket är en ökning med drygt 17 procent jämfört med det system som var i bruk under 2016. Omkring 30 procent av Nordiska museets besökare lånar en audioguide, vilket kan jämföras med 2–5 procent vid andra museer. Flera organisationer har visat intresse för det nya systemet.

Museets två tidigare befintliga appar för smarta mobiltelefoner, *Årets dagar* (2013) och *Äppelappen* (2014), laddades ned drygt 5 600 gånger under 2017. Dessa appar, liksom även audioguiden och lånet av en fysisk ljudenhet, är gratis för användaren.

FÖRLAGET

Nordiska museet har gett ut tryckt material sedan 1880-talet. Förlaget är en aktiv del av museets publika verksamhet och utgör också en viktig kanal för kunskapsförmedling och forskning. Utgivningen anknyter till museets samlingar och stärker museets satsningar och profilområden. Förlaget bistår också andra museifunktioner med redaktionellt stöd.

Tabell 17. Publikationer från Nordiska museets förlag

	2017	2016	2015
Antal nya titlar	5	11	7
Antal nytryckningar	0	3	1

En av 2017 års och tre av 2016 års titlar översattes till engelska. Översättningarna redovisas som separata utgåvor i tabellen.

- Katalogen *Nordiska museet: Huvudbyggnaden* (även på engelska) är den första publikationen som specifikt behandlar museibygnadens arkitektur.
- Boken *Spannmål: Svenska lant sorter* redovisar ett flerårigt forskningsprojekt med utgångspunkt i historiska texter, genetiska analyser, studier av existerande och historiska växtmaterial och etnologiskt insamlade vittnesmål. Boken prisbelönades av Måltidsakademien i kategorin "Historisk måltidslitteratur".
- Årsboken *Fataburen* är gemensam för Nordiska museet och Skansen och gör i årgång 2017 avsteg från senare årtiondens tematiseringar och beskriver museiverksamhetens mångfald. Ämnena spänner från kvinnohistoria, samtidsdokumentation och fotografi till pedagogik, botanik och zoologi. Anslaget ger årsboken en ny inriktning och funktion.
- Skriften *Den osynliga markisinnan: Caroline Russell Lagergren på Tyresö slott* ger en fördjupad bild av liv, ägande och agens vid slottet kring sekelskiftet 1900. Den är det första resultatet av ett pågående projekt som kommer att redovisas i bokform 2020.

Förteckningen ovan beskriver förlagets trycka och under året publicerade produktion. Flera kommande utgivningar har planerats, däribland en forskningsantologi om Julita gård under 2 000 år. Under året har också ytterligare steg tagits mot digital distribution med publiceringsdatabasen DiVA som central resurs. Som en del av detta pågår en idéutveckling kring digitala publikationer som kan länkas till museets föremålshanterings- och arkivsystem, särskilt Digitalt museum.

Stiftelsen Nordiska museet arbetar med en kontinuerlig kunskapsuppbyggnad inom sitt verksamhetsområde genom egen insamling, dokumentation och forskning samt i samverkan med universitet, högskolor, museer och andra organisationer. Tjänsten som *Hallwylsk gästprofessor* är organiserad i nära samarbete med Stockholms universitet. Ett utbyte kring forskning och utbildning sker därtill genom *Byggmästare John Mattsons donationsprofessur i möbelkultur vid Linköpings universitet och Nordiska museet*.

Tabell 18. Kunskap, forskning och samverkan

	2017	2016	2015
Kostnader	-21 845	-22 182	-20 416
Intäkter av statligt bidrag	12 696	14 605	13 299
Övriga intäkter	4 828	2 565	4 221

Regeringens riktlinjer

Stiftelsen Nordiska museet ska öka kunskapen inom sitt verksamhetsområde, bland annat genom att verka för ökad kunskap grundad på forskning och samverkan med andra, exempelvis universitet och högskolor. Vidare ska museet samverka med andra aktörer för att utveckla verksamheten. I detta ingår att verka för att ideella organisationer och andra delar av det civila samhället involveras.

Kvalitativ bedömning

Stiftelsen Nordiska museet bedriver en verksamhet som överensstämmer väl med regeringens riktlinjer. Arbetet med forskning och med att öka kunskaperna inom museets breda verksamhetsområde är integrerat i den löpande verksamheten. Museet har haft ett väl etablerat samarbete med såväl universitet och högskolor som museer och andra institutioner, både statliga och privata, allt sedan stiftelsen grundades 1880. Kunskapsutveckling sker också genom egna insamlingar och olika typer av samråd med andra aktörer.

Under 2017 har den Hallwylska gästprofessuren, de olika externt finansierade forskningsprojekten samt flera högaktuella samarbeten varit utmärkande i forsknings- och kunskapsutvecklingen och i ambitionen att aktivera och lägga nya perspektiv på samlingarna. Det civila samhället har inbjudits till samverkan. Vid sidan av pågående forskning och utbyten med andra museer representerar detta museets höga ambitioner och öppenhet.

KUNSKAPSUPPBYGGNAD OCH UNIVERSITETSSAMVERKAN

En central del av Nordiska museets kunskapsuppbyggnad sker genom egna insamlingar, undersökningar och förvärv och även genom vård av byggnader, historiska parker och landskap. Dessa aktiviteter beskrivs under rubriken "Museets samlingar" ovan. Ny kunskap skapas också när samlingar och miljöer tillgängliggörs för forskare och andra museer, vilket kan ske bl.a. genom samråd och utlån. Museet driver därtill egna externfinansierade projekt och deltar i breda samarbeten med akademiska institutioner kring forskning, föreläsningar, studiebesök, praktikplatser och handledning. Regelbundna seminarier om samlingsrelevanta sakområden har under året lockat hundratalet deltagare och främjat utbytet med olika universitet och museer.

FORSKNING

Arbetet inom forskningsprojektet *Människor i Arktis i ljuset av klimatförändringarna*, koordinerat av den Hallwylska gästprofessorn, beskrivs under egen rubrik nedan. Stiftelsens övriga forskningsprojekt är:

► *Vardagens bilder och berättelser: Ett projekt kring kulturella omvandlingar i Nordiska museets samlingar* är ett flerårigt samarbete med avdelningen för etnologi vid Stockholms universitet och med finansiering från Vitterhetsakademien och Riksbankens Jubileumsfond. Bland projektets aktiviteter ingår att tillgängliggöra betydande delar av fotografen Gunnar Lundhs samling. Till och med december 2017 har drygt 12 900 kontaktkort och bilder digitaliserats och tillgängliggjorts genom Primus och Digitalt museum. Kombinationen av digitalisering och metodutveckling skapar djupare kunskaper om museets bildsamlingar och frågelistor generellt.

► *Bekönade rum* samlar flera kulturarvsinstitutioner, däribland Nordiska museet, och har finansiering från Riksbankens Jubileumsfond och Vitterhetsakademien. Den gemensamma ambitionen är ett mellanmusealt metodutvecklande och syftet bl.a. att digitalt sammanföra och klassificera olika typer av källmaterial med anknytning till staden för att öka samlingarnas sökbarhet och tillgänglighet. Forskningen leds av Stockholms stadsmuseum och har igångsatts under 2017.

► *Collecting Social Photo* är ett nyskapande samarbete mellan Nordiska museet (huvudman), Stockholms läns museum, Finlands fotografiska museum, Aalborgs stadsarkiv och Stockholms universitet inom området samtidsdokumentation. Under 2017 har en pilotverksamhet inletts med två metodutvecklande insamlingsupprop på Minnen.se, bl.a. ett (#openstockholm) där allmänheten kunde ladda upp egna bilder från terrordådet i Stockholm den 7 april. Projektet har under året presenterats vid flera seminarier, konferenser och workshops, både nationellt och internationellt.

► *Swe-Clarín* är ett språkteknologiskt projekt vid Göteborgs universitet. Nordiska museets arkiv deltar aktivt med fokus bl.a. på skannade och OCR-märkta frågelistsvar.

► Nordiska museets forskning inom området *naturbruk* är förlagd till Julita gård. Denna forskning har fokus på kulturväxternas historia och kännetecknas av tvärvetenskaplig-

het. Insatserna under året har bland annat rört historiska köksväxter och träslagsbestämning i jordbruksredskap samt publiceringen av boken *Spannmål: Svenska lant sorter* (Nordiska museets förlag). I samarbete med Sveriges lantbruksuniversitet undersöks nio svenska humlesorters lämplighet för odling i ett försök vid herrgården Krusenbergs.

► *Utvecklande skötsel i kulturhistoriskt värdefulla parker och trädgårdar* är ett projekt om skötsel av historiska parker som leds av Institutionen för kulturvård vid Göteborgs universitet och som Julita gård deltar i. Studenter från landsbygdsprogrammet och i agrarhistoria vid Sveriges lantbruksuniversitet har gjort exkursioner på anläggningen.

► *Programmet för odlad mångfald (POM)* är ett samarbete kring det gröna kulturarvet och bevarandet av kulturväxter. Stiftelsen Nordiska museets åtagande som värd för en del av klonarkivet är att hålla 48 fruktträdssorter levande vid Julita gård.

► *Julita gård under 2 000 år* är den tentativa titeln på en vetenskaplig antologi med brett tilltal som sammanför forskare från ett flertal historiska discipliner. Arbetet finansieras av Stiftelsen Lagersberg.

► Utgrävningarna av cisterciensklostret invid huvudbyggnaden på Julita gård har publicerats under året. I samband med dessa undersöktes också en platåhusgrund i Oxhagen som nu kan dateras till 900-talet. Resultat har inkommit även från undersökningen av ett troligt stenkök, bakom stallflygeln, från mitten av 1500-talet då klostret ombildats till kungsgård. Fyndmaterialet visar att köket användes in på 1700-talet.

► *Sverige i det globala samhället* har kretsat kring frågeställningen hur Sverige och "det svenska" presenterades under världspostkongressen i Stockholm 1924. Den sista artikeln i projektet publicerades under året.

Museets forskare har under året publicerat tre respektive sex artiklar i nationella och internationella (Oxford, Århus, London) vetenskapligt granskade eller redigerade publikationer, därtill ett flertal populärvetenskapliga bidrag i antologier och tidskrifter.

MÄNNISKOR I ARKTIS

Med utgångspunkt i den snart hundraåriga donationen till den Hallwylska professuren i nordisk folklivsforskning samverkar Nordiska museet med Stockholms universitet kring en gästprofessur. Under åren 2016–2019 har denna gästprofessur *Människor i Arktis i ljuset av klimatförändringarna* som forskningstema. Under 2017 har samarbetet fått en rad uttryck, bl.a. genom de breda allianser som Nordiska museet har bildat med andra universitet och högskolor.

► *Arktiska spår* är en publik samtalsserie som har genomförts vid Nordiska museet som en del av universitetets öppna föreläsningar. Publiken har, under fyra helkvällar med fri entré, fått följa förarbetet till den kommande utställningen *Hemma i Arktis* på teman som polarexpeditioner, gruvor i norr, isens smältning samt människa och djur. Samtalen har aktiverat samlingarna och byggt upp ett forskarnätverk med perspektiv från olika ämnen, som miljö- och industrihistoria, arkeologi, maringeologi, glaciologi och historia.

- En mångvetenskaplig akademisk seminarieserie sammanför humanistiska och naturvetenskapliga forskare med museets intendent.
- Till utbildningen i etnologi vid Stockholms universitet har gästprofessorn bidragit bl.a. genom att leda högre seminarier, granska och examinera doktorandarbeten och föreläsa inom museiprogrammet och kurserna i folkloristik och kulturanalys.
- Studentuppsatser i etnologi har skrivits i anslutning till antingen Arktisprojektet eller *Vardagens bilder och berättelser*.
- Två sessioner vid internationella konferenser samt workshopen *Global Arctic* vid Nordiska museet har letts av gästprofessorn.

UTLÅN

Låneverksamheten utgör en viktig del i samverkan med andra museer. Utbytet särskilt med lokala och regionala museer har därtill en pedagogisk funktion, där de lokalt ansvariga får utställningstekniska råd om de aktuella föremålen och ofta även råd om bevarande i vidare mening. Ett viktigt nätverk upprätthålls på detta vis. Låntagarna finns i Stockholmsområdet, övriga Sverige, Norden, Europa och USA.

Betydande resurser lades på handläggning av utlån även under 2017. Totalt hanterades 139 föremål och fotografier fördelade på 16 nya utlån och 15 omlån till institutioner för utställningsändamål. Därtill kommer återlämningar samt förfrågningar som inte resulterade i utlån.

I Stockholmsområdet har Nordiska museet gjort utlån till bl.a. Riddarhuset, Statens Historiska museer, Stadsmuseet och *Damernas Värld* (Guldknappen). Flera lån i övriga landet har förlängts, som till Skogsmuseet i Lycksele, Sveriges Fängelsemuseum i Gävle och Kulturen i Lund. Internationella utlån har gått till bl.a. Deutsches Historisches Museum i Berlin, Bundeskunsthalle i Bonn, Château de Versailles i Paris, The Metropolitan Museum of Art i New York och Nordic Heritage Museum i Seattle.

Tabell 19. Utlån

	2017	2016	2015
Antal utlån och omlån	31	25	19
Antal objekt	139	85	170

Med antal objekt menas summan av utlånade om omlånade föremål, fotografier och arkivalier.

Räknat i siffror har museet under året gjort 31 utlån och omlån till 29 olika museer och institutioner för utställningsändamål. 15 av dessa har gått till Stockholmsområdet, 9 till övriga landet och 7 till andra länder. Även om antalet utlånade objekt under både 2016 och 2017 var mindre än 2015 så är trenden tydlig: intresset för museets samlingar ökar.

NATIONELL SAMVERKAN, STÖD OCH RÅDGIVNING

Som nationellt kulturhistoriskt museum har Stiftelsen Nordiska museet en bred och djup kunskap inom verksamhetsområdet. Samverkan sker inom en rad områden och personalen deltar kontinuerligt i olika samverkansgrupper, exempelvis i de nationella nätverken för samtidsdokumentation DOSS (Dokumentation av samtida Sverige). Museet tar också löpande emot studiebesök och ger råd och utbildningar i föremålshantering.

I april 2017 hölls MIG Talks-projektets avslutande seminarium *Speak out! Listen up!* på Nordiska museet. Projektet har varit en samverkan mellan en rad aktörer och tagit utgångspunkt i 100 minnesberättelser av migranter i olika (och delvis oväntade) kategorier. Under året har ett förvärv av dessa minnesberättelser till museets arkiv förberetts.

Viktiga samverkansparter finns även i det civila samhället. Ett exempel är insamlingen *Mitt löfte 2030*, som under 2017 formulerades tillsammans med hållbarhetsfestivalen Stockholm Act. Nordiska museet har ett långsiktigt perspektiv på detta arbete, som utgår ifrån de samlingar och kunskapsbanker som museet äger och förvaltar.

Myndighetsuppdraget att handlägga exportärenden är en angelägen och resurskrävande nationell samverkansuppgift. Uppdraget har under 2017 utvidgats från att tidigare främst ha gällt möbler till att nu också omfatta foton, belysning och leksaker. Under året hanterades 493 sådana utförelseärenden. Ca 75 förfrågningar om utförelse har mottagits och förhandsbedömningar har vidare gjorts inför 9 auktioner.

Museernas vårmöte ägde rum i Södertälje den 25–27 april och hade temat *Museet utan gränser: Digitala möjligheter*. Nordiska museet spelade en central roll genom att ansvara för utformningen av stora delar av programmet och ge ett tiotal presentationer. Flera förfrågningar om Minnen.se och skolwikikonceptet kan knytas till dessa.

Nordiska museet representeras i styrelserna för bl.a. Stiftelsen Strindbergsmuseet, Stiftelsen Skansen, Sveriges Järnvägsmuseum, Kungliga Djurgårdens Intressenter samt i flera forskningsrelaterade nätverk och forskningsråd, däribland TAM-Arkiv och Karolinska institutet.

INTERNATIONELLT UTBYTE OCH SAMARBETE

Stiftelsen Nordiska museet har ett brett internationellt samarbete med kontakter i när och fjärran. I närregionen skapar det nordiska museidirektörsnätverket och det nordiska samtidsnätverket Norsam samt Network of Museums in the Baltic förutsättningar för utbyten på institutionell nivå. Det senare nätverket har det uttryckliga syftet att öka kontakterna med andra samhällssektorer. Museet representeras också i styrelsen för Moesgaard museum i Århus samt i ett rådgivande organ för Nationalmuseum i Köpenhamn, tillsatt av den danska kulturministern. Nordiska samarbeten har inletts med ett flertal museer kring den kommande utställningen *Hemma i Arktis*.

Bredare utbyten och samarbeten organiseras genom dels COMCOL, som är det internationella museirådet ICOM:s Committee on Collecting, dels kommittén för *vernacular ar-*

chitecture inom International Council on Monuments and Sites (ICOMOS) samt inom styrelsen för rådets svenska sektion. Arbetet med Unescos konvention om tryggheten av det immateriella kulturarvet har fortsatt i samverkan med nodansvariga organisationer, däribland Institutet för språk och folkminnen, Riksantikvarieämbetet och Musikverket.

Flera samverkansaktiviteter nämns under rubriken "Digitala medier" ovan. Erfarenheterna av Nordiska museets arbete med digitala tekniker är överlag efterfrågade och museet får löpande förfrågningar om att delta i seminarier och workshops. Museet samverkar även här med myndigheter, museer, ideella föreningar och andra organisationer, både inom och utanför Sverige. Utvecklingen av det samnordiska systemet för digital förvaltning av samlingsrelaterad information fördjupas kontinuerligt inte minst genom att Nordiska museet är delägare i det icke-kommersiella företaget KulturIT.

I en rådgivande funktion deltar Nordiska museet med sakkunskap i planeringen av utställningarna i det nya The Nordic Heritage Museum i Seattle. Till samarbetet hör också kommande utlån av föremål. Arkivets samverkan med Scandinavian Department vid University of Wisconsin fortgår.

NORDISKA MUSEETS HÖGTIDSDAG

Tisdagen den 24 oktober firade Stiftelsen Nordiska museet sin högtidsdag med medalj- och stipendieutdelning i Stora hallen. *Birgitta Dahl*, tidigare ordförande i stiftelsens nämnd, tilldelades Hazeliusmedaljen för sitt mångåriga engagemang för den textila hemslöjden och för den svenska hemslöjdsrörelsen. *Stiftelsen Lagersberg* tilldelades medaljen för sitt stöd till den vetenskapliga forskningen om jordbrukets historia och om kulturminnesvård. Mats Rehnbergs stipendium tilldelades *Aida Jobarteh*, masterstudent i etnologi, för en angelägen studie av hur "drömmen om Europa" driver unga gambier att fly sina hem över hav och nationsgränser i strävan efter ett bättre liv.

Stiftelsen Nordiska museet ska vara ett museum för alla. Det betyder att alla ska kunna känna sig representerade och ta del av stiftelsens erbjudanden. Merparten av de pedagogiska resurserna läggs på skolverksamheten i syfte att nå alla samhällsgrupper. Stiftelsen i sin helhet ska vara tillgänglig och lyfta olika perspektiv i syfte att visa samhällets mångfald. *Barn, mångkultur* och *mångfald* är centrala insatsområden i arbetet med de nya publikmålen för de kommande åren. Detta arbete har fortsatt under 2017 genom initiativ och förändringar på alla organisatoriska nivåer, särskilt genom den nya avdelningen Barn, familj och lärande. Stiftelsens verksamhet förskjuts fortsatt från "svenskt" i riktning mot "nordiskt".

För att samla de övergripande perspektiven redovisas även tillgänglighetsarbetet här nedan. Internationella samarbeten och utbyten redovisas däremot tillsammans med övrig samverkan under rubriken "Kunskap, forskning och samverkan". Det pedagogiska arbetet med målgruppen barn redovisas under "Aktiviteter för barn och skola".

Regeringens riktlinjer

Stiftelsen Nordiska museet ska i sin verksamhet integrera ett jämställdhets-, mångfalds- och barnperspektiv samt ett internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete.

Kvalitativ bedömning

Stiftelsen Nordiska museets bedömning är att dessa övergripande perspektiv är integrerade i museets verksamhet. Stiftelsen arbetar allmänt för att perspektiven ska beaktas tidigt i de olika interna arbetsprocesserna, från val av teman till utställningar, insamling, bildval och textproduktion till rekrytering av medarbetare. Under året har museet anställt ny kompetens på temat migration.

Under 2017 har flera nya konkreta initiativ tagits gällande barn och unga. Den nya avdelningen Barn, familj och lärande förbättrar och stärker erbjudandet generellt och i generalplanen för museibygnaden på Djurgården, där öppnandet av Västra entrén är stiftelsens viktigaste prioritering under 2018, är barn och unga helt centrala målgrupper. Barnaktiviteter finns numera på varje våning. Ett årskort erbjuder barnfamiljer generösa villkor under hela året, särskilt i samband med de större barnspecifika programmen. Även på Julita gård har familjeaktiviteterna utvecklats.

Generalplanen beskriver förändringar i den fysiska miljön som syftar till att förbättra tillgängligheten även för besökare med funktionsnedsättning.

TILLGÄNGLIGHET

Arbetet med tillgänglighet innebär bl.a. att underlätta för människor att fysiskt kunna ta sig in i och runt i museet. Stiftelsens miljöer består till stor del av gamla kulturbyggnader, varför möjligheten till anpassning delvis är begränsad, men i samband med ombyggnader och renoveringar är frågorna om tillgänglighet alltid integrerade. Dessa frågor är centrala också i generalplanen för utvecklingen av den fysiska miljön.

Audioguiden till alla större utställningar ingår i entréavgiften. Ett särskilt höjdpunktsspår för hela museet med 24 nedslag erbjuds på svenska, finska, engelska, tyska, franska, spanska, italienska, ryska, arabiska och mandarin. Höjdpunktsspåret kan också väljas på lätt svenska eller i en version för barn. Flera utställningar har därtill kompletterande material, oftast på svenska och engelska men *Dukade bord* även på tyska och *Sápmi* på nordsamiska, sydsamiska och lulesamiska. Syntolkningar erbjuds i *Modemakt* samt *Hem och bostad*. Försök pågår kring att digitalisera ett av de fem besöksspåren på Julita gård och på så vis flytta över audioguiden till besökarens mobiltelefon.

Nordiska museet har ambitionen att alltid kunna erbjuda och ständigt utveckla skolprogram som är anpassade för gruppen elever med särskilda behov. Visningar planeras i samråd med lärarna i syfte att stimulera elevernas upptäckarglädje. Även vuxna personer med särskilda behov bokar visningar. I ett samarbete med Stockholms stad erbjuder Nordiska museet visningar för vuxna boende i gruppbostad.

Visningarna för personer med en demensdiagnos fortsatte under året. Dessa visningar anordnas i *Folkhemslägenheten*, en autentisk bostad från 1940-talet, och har visat sig fungera mycket bra som minnesväckare. En speciell lånelåda med material från folkhemsepoken finns för boenden och dagverksamheter med inriktning på demens. I samarbete med organisationen Äldrekontakt, som knyter samman äldre och yngre i en volontärverksamhet, har därtill ett kafferep för 150 personer arrangerats i Stora hallen.

Under året avslutades pilotprojektet *Kultur på distans*, där Nordiska museet har samverkat med Myndigheten för delaktighet samt föreningen Begripsam kring att tillgängliggöra museets utställningar på distans med hjälp av en fjärrstyrd robot.

JÄMSTÄLLDHET OCH MÅNGFALD

Stiftelsen Nordiska museet strävar efter att beakta ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv i både arbetssätt och innehåll. Inte minst viktigt är det att nå nya målgrupper. Ett särskilt bevakningsområde är området Sápmi (Sameland).

Mångfaldsperspektiven är inte nya för Nordiska museet. Sedan 2003 ansvarar en intendent för frågor rörande nationella minoriteter, mångfald och kulturmöten. Museet representeras också i styrelsen för Mångkulturellt centrum i Botkyrka. Dessa aktiviteter, liksom en kontinuerlig närvaro i sociala medier i anslutning till händelser och dagar med anknytning till mångfald och mänskliga rättigheter, manifesterar museets ambitioner.

En viktig dimension i det övergripande mångfaldsarbetet rör de specifika frågorna om migration. Flyktingströmmarna under 2015 och början av 2016 aktiverade centrala funktioner, varav samtidsdokumentationen var en. Under 2017 har museets kompetens på detta område förstärkts genom rekryteringen av en forskarmeriterad intendent.

MUSEET SOM ARBETSPLATS

Ambitionen att Stiftelsen Nordiska museet ska vara ett museum för alla handlar också om den egna organisationen. Diskrimineringspolicyn *En arbetsplats för alla* lägger grunden till aktiva insatser gällande mångfald och jämställdhet inom alla områden, från lön, lönekartläggning, föräldraledighet, arbetstid, mötesplanering och arbetsmiljö till rekrytering, kompetensutveckling, chefsutbildning och organisation. Stiftelsen ska vidare vara en lustfylld arbetsplats med tydliga mål och riktlinjer, där medarbetarna erbjuds arbetsglädje och möjlighet till utveckling i både löpande och långsiktig planering.

Under året har arbetet med att implementera museets varumärkesplattform samt en strategisk plan för åren 2017–2023 fortlöpt. Planen ska ses som en nytolkning av grundaren Artur Hazelius vision och arv. Vidare har stiftelsens arbete med att förfinas och stärka organisationen, bemanningen, arbetssätten och samarbetsformerna som stöd i utvecklingen av stiftelsens hela verksamhet fortsatt. Denna utveckling innefattar att öka produktiviteten och målinriktningen gällande stiftelsens erbjudanden och värderingar, vilket i sin tur syftar till att attrahera fler besökare och differentiera museiupplevelsen.

Oberoende revisors rapport

Till Kulturdepartementet

Jag har granskat Verksamhetsberättelsen 2017 för Stiftelsen Nordiska museet (Redovisningen). Redovisningen har upprättats av nämnden och styresmannen.

Nämnden och styresmannens ansvar för redovisningen

Det är nämnden och styresmannen som har ansvaret för att upprätta Redovisningen och för att den upprättas i enlighet med villkor ställda i regeringsbeslut för 2017.

Revisorns ansvar för revisionen av Redovisningen

Mitt ansvar är att göra ett uttalande om denna Redovisning på grundval av min granskning. Jag har utfört granskningen enligt ISAE 3000. Denna standard kräver att jag följer yrkesetiska krav samt planerar och utför granskningen för att rimligt försäkra mig om att Redovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter.

Granskningen innefattar att genom olika åtgärder inhämta bevis om belopp och annan information i Redovisningen. Revisorn väljer vilka åtgärder som ska utföras, bland annat genom att bedöma riskerna för väsentliga felaktigheter i Redovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel. Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mitt uttalande. Granskningen har begränsats till översiktlig analys av Redovisningen och underlag till denna, stickprov på underliggande dokumentation samt förfrågningar till stiftelsens personal.

Uttalande

Enligt min uppfattning har det inte framkommit några omständigheter som ger mig anledning att anse att nämnden och styresmannens Redovisning inte i allt väsentligt upprättats i enlighet med ställda villkor enligt regeringsbrev för 2017 samt att mål, återrapporteringskrav och uppdrag inte redovisas i enlighet med ovanstående villkor.

Redovisningsgrund

Redovisningen har upprättats för att Stiftelsen Nordiska museet ska uppfylla kraven från Kulturdepartementet. Den är kanske därför inte lämpliga för andra syften.

Stockholm den 13 februari 2018

Anna Landerholm Granberg

Auktoriserad revisor

Nordiska museets och Skansens Vänner är en av Sveriges äldsta vänföreningar. Under 2017 har ett rikt program genomförts för att närmare lära känna Stiftelsen Nordiska museets verksamhet. Museets personal har varit engagerad i samband med specialvisningar av biblioteket, arkivet samt utställningarna *Folkkonst* och *Mitt 50-tal*.

Vänföreningen är ett stöd för stiftelsen i dess verksamhet. 2017 års finansiella bidrag gick till arbetet med den nya entrén på museets västra sida samt till utvecklingen av den s.k. Kyrksalen till ett nytt rum för barn och unga. Båda dessa projekt beskrivs i verksamhetsberättelsen. Resestipendiet gick till en grupp från Julita gårds trädgårdspersonal, som gjorde en resa till England för att besöka ett antal historiska trädgårdar, detta som ett led i arbetet med att utveckla stiftelsens egna trädgårdar som attraktiva besöksmål.

Medlemmar i vänföreningen volontärer, i samförstånd med museets personal och de fackliga organisationerna, vid olika program och evenemang. Dessa insatser uppskattas mycket av Stiftelsen Nordiska museet.

NORDISKA MUSEET

Stiftelsen Nordiska museet
Box 27820
115 93 Stockholm

www.nordiskamuseet.se